

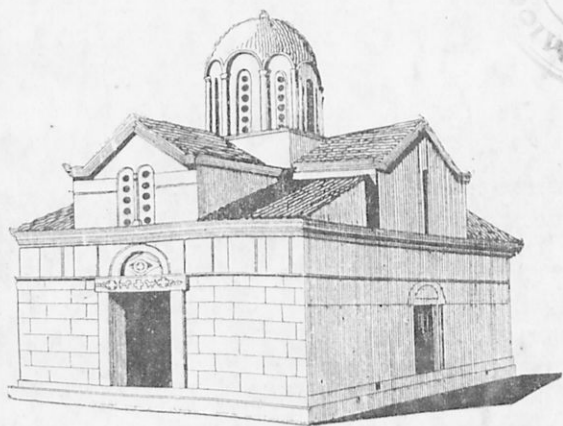
**002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1210**

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Ε. ΠΕΤΡΟΥΝΙΑ Δ.Θ.
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Ζ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

69 ΠΔ
Πετρούνια (Βασ)

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

46^α ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΟΥ 46^α

1933

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

69 ΠΔΒ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Ε. ΠΕΤΡΟΥΝΙΑ Δ. Φ.

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Ζ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
Πετρούνια (β.ε.)

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗ



ΕΘΝ. ΒΙΒΛ. ΑΘΗΝΩΝ

ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ

Κορδαίρος Γεωρ. Δ.

αύξ. αρ. εισαγ. 1541 του έτους 1933

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

46α—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—46α

1933

145

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα ἔχουν τὴν ὑπογραφή τοῦ συγγρα-
φέα καὶ τὴ σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Βελλερούλια



Τυπογραφεῖον Π. ΛΕΩΝΗ, ὁδὸς Περικλέους 30.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀναλήφθηκε στοὺς οὐρανούς ὥς τὴν ἐποχὴ μας πέρασαν δέκα ἑννέα αἰῶνες. Ἡ διδασκαλία του, ποὺ τὴν ἄκουσαν οἱ δώδεκα μαθητές του καὶ ὁ λίγος ἐκεῖνος πληθυσμὸς τῆς Γαλιλαίας, διαδόθηκε καὶ ξαπλώθηκε τόσο, ὥστε σήμερα πεντακόσια ἑκατομμύρια ἄνθρωποι νὰ λέγονται Χριστιανοί.

Πῶς ξαπλώθηκε, τί ἐμπόδια πέρασε καὶ πῶς πῆρε τὴ μορφὴ ποὺ σήμερα ἔχει ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία, αὐτὰ ἐξετάζει ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία. Ὁ κάθε ἀληθινὸς Χριστιανὸς πρέπει νὰ ξέρη τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας μας, γιατί ὄχι μόνον καταλαβαίνει καλύτερα τὴν ἀξίαν καὶ τὸ μεγαλεῖο της, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος παίρνει δύναμιν καὶ γίνεται ἀξιότερο μέλος τῆς Χριστιανικῆς κοινωνίας. Γιατὶ μέσα στὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας μας λάμπουν μὲ τὸν ἡρωϊσμὸ καὶ τὴ θυσίαν τους οἱ δοξασμένοι πρόμαχοι καὶ μάρτυρες τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ οἱ σοφοὶ πατέρες καὶ ἱεράρχες της.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Η ιστορία της Χριστιανικής Εκκλησίας είναι μια μακρά και περίπλοκη διαδικασία, η οποία ξεκινάει με τον Ιησού Χριστό και συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Η Εκκλησία έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ιστορία της ανθρωπότητας, τόσο σε πολιτικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Η ανάπτυξη της Εκκλησίας είναι αποτέλεσμα της δράσης των Αγίων Πατέρων, των Concilia και των Ποντοφύλων, οι οποίοι έχουν διαμορφώσει τη δομή και τη λειτουργία της Εκκλησίας. Η Εκκλησία έχει επίσης διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της πολιτιστικής και της κοινωνικής ζωής της ανθρωπότητας. Η ιστορία της Εκκλησίας είναι μια μακρά και περίπλοκη διαδικασία, η οποία ξεκινάει με τον Ιησού Χριστό και συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

1. Ἡ Πεντηκοστή.

Ὁ Χριστὸς μὲ τοὺς μαθητὲς του εἶχαν πάει στὴν Ἱερουσαλὴμ νὰ γιορτάσουν τὸ ἑβραϊκὸ Πάσχα. Τότε τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν σταύρωσαν. Σὲ τρεῖς ἡμέρες ἀναστήθηκε καὶ σὲ σαράντα ἀναλήφθηκε, ἀφοῦ ὑποσχέθηκε νὰ στείλῃ στοὺς μαθητὲς του τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ποὺ θὰ τοὺς φωτίζει καὶ θὰ τοὺς δυνάμωνε στὴ διάδοση τῆς διδασκαλίας. Καὶ πραγματικὰ αὐτὸ ἔγινε λίγες ἡμέρες ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνάληψή του, τὴν ἡμέρα τῆς ἑβραϊκῆς Πεντηκοστῆς. Αὐτὴ ἡ γιορτὴ γινόταν ἀνέκαθεν πενήντα μέρες μετὰ τὸ Πάσχα, γι' αὐτὸ λεγόταν καὶ Πεντηκοστή.

Ἦταν λοιπὸν οἱ μαθητὲς ὅλοι στὴν Ἱερουσαλήμ, σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἶχαν μαζευτῇ τὴν ἡμέρα κείνη σ' ἓνα σπίτι, ὅπου προσεύχονταν.

Ξαφνικὰ ἀκούστηκε μιὰ βοή, ὅμοια μ' αὐτὴν ποὺ κάνει ὅταν σηκώνεται δυνατὸς ἀέρας. Ἡ βοή αὐτὴ γέμισε τὸ σπίτι, ἐνῶ τὴν ἴδια στιγμή πάνω

ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ κάθε μαθητῇ στάθηκε ἕνας λαμπερὸς ἀτμὸς σὰν γλῶσσα φωτιᾶς.

Ἡ βοή ἀκούστηκε σ' ὅλη τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ οἱ κάτοικοι γεμᾶτοι ἀπορία ἔτρεχαν κατὰ τὸ μέρος πὺν γινόταν αὐτὴ ἡ βοή. Καὶ σὲ λίγο πλῆθος κόσμου εἶχε μαζευτῇ μπροστὰ στὸ σπίτι πὺν ἔμεναν οἱ μαθητές.

Οἱ μαθητές, γεμᾶτοι ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα πὺν τοὺς ἔστειλε ὁ Κύριος, εἶχαν βγῇ τώρα μπροστὰ στὸν κόσμον καὶ μιλοῦσαν σ' αὐτὸν γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ μὲ δύναμη καὶ μεγάλο θάρρος. Μὰ κεῖνον πὺν ἔκαμε τὴν ἀπορία καὶ τὸ θαυμασμὸ τοῦ κόσμου πιδὲ μεγάλο, ἦταν τὸ ὅτι οἱ μαθητές δὲ μιλοῦσαν μόνον ἑβραϊκά, παρὰ ὅλες τὶς γλῶσσες τῶν ἐθνῶν, ὥστε καταλάβαιναν τὰ λόγια τοὺς καὶ ὅλοι οἱ ξένοι ἀπὸ διάφορες χῶρες, πὺν ἔμεναν στήν Ἱερουσαλήμ.

Κι ἔλεγαν λοιπὸν ὁ λαὸς μεταζῦ τοὺς ἀπορημένοι : «Δὲν εἶναι αὐτοὶ οἱ μαθητὲς τοῦ Ἰησοῦ ; κεῖνοι οἱ ἀγράμματοι ψαράδες ; Πῶς ἔγινε αὐτό ;»

Τότε ὁ ἀπόστολος Πέτρος εἶπε :

«Μὴν ἀπορῇτε, Ἰουδαῖοι, γιὰ ὅ,τι βλέπετε. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πὺν σταυρώσατε καὶ σὲ τρεῖς ἡμέρες ἀναστήθηκε καὶ ἀναλήφθηκε στοὺς οὐρανοὺς, Αὐτὸς ἔστειλε τὸ ἅγιο Πνεῦμα στοὺς μαθητὲς Του, πὺν βλέπετε τὴ θαυμαστή του ἐνέργεια.

Μὴν ἀπορῆτε, ἀλλὰ πιστέψετε στὸ Χριστό, τὸ γιὸ τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ σωθῆτε».

Εὐθύς ἄνθρωποι πολλοὶ ποὺ πίστεψαν, ζητοῦσαν νὰ γίνουν Χριστιανοί. Καὶ βαπτίστηκαν ἐκείνη τὴν ἡμέρα τρεῖς χιλιάδες. Αὐτοὶ οἱ τρεῖς χιλιάδες πιστοὶ ἔκαμαν τὴν πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. δηλαδὴ τὴν πρώτη μεγάλη κοινωνία χριστιανῶν, ποὺ ἀπ' αὐτὴ σιγὰ - σιγὰ ἀπλώθηκε ὕστερα καὶ μεγάλωσε.

Αὐτὸ τὸ σπουδαῖο γεγονὸς ἡ Χριστιανωσύνη τὸ γιορτάζει σήμερα τὴ γιορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς, ποὺ γίνεται πενήντα μέρες μετὰ τὸ Πάσχα, Κυριακὴ. Καὶ τὴν ἄλλη μέρα, Δευτέρα, γιορτάζει τὴν γιορτὴ τῆς Ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος στοὺς μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ. Στὴ γιορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς ψέλνεται καὶ τὸ παρακάτω ἀπολυτίκιο.

«Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἁλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν Οἰκουμένην σαγηνέυσας, φιλάνθρωπε, δόξα σοι».

Ποὺ σημαίνει :

«Εὐλογητὸς εἶσαι, Χριστὲ καὶ Θεέ μας, ποὺ ἔστειλες τὸ ἅγιο Πνεῦμα κι ἔκαμες πανσόφους τοὺς παράδες (τοὺς Ἀποστόλους), καὶ μὲ αὐτοὺς ψάρεψες ὅλη τὴν οἰκουμένη (στὴ διδασκαλίαν σου). Δόξα σὲ Σέ, φιλάνθρωπε».

2. Ἡ πρώτη Ἐκκλησία καὶ οἱ πρῶτοι Χριστιανοί. Ὁ πρωτομάρτυρας Στέφανος καὶ ὁ Φίλιππος.

Λίγες μέρες ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οἱ δυὸ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀνέβαιναν γιὰ τὸ ναό. Ἐκεῖ ἀπ' ἔξω στεκόταν ἓνας κουτσός, πὺν ἀπὸ πολλὰ χρόνια ζητιάνευε στὴν εἴσοδο τοῦ ναοῦ ταχτικά. Καθὼς πέρασαν οἱ δυὸ Ἀπόστολοι, ζήτησε καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐλεημοσύνη καὶ τότε ὁ Πέτρος στάθηκε καὶ τοῦ εἶπε :

— Δὲ μπορῶ νὰ σοῦ δώσω χρήματα, γιὰτὶ δὲν ἔχω. Κοίταξέ με ὅμως καὶ ἄκουσε : Στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ σοῦ λέγω νὰ θεραπευθῇς, σήκω καὶ περπάτα !

Στὴ στιγμὴ ὁ δυστυχισμένος ἐκεῖνος σακάτης βρέθηκε ὁλόρθος καὶ γερός. Ἀρχισε νὰ περιπατῇ μὲ ὄρεξη καὶ νὰ δείχνῃ τὸν ἑαυτό του στὸ πλῆθος δοξολογώντας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Τότε πολλοὶ ἄνθρωποι πάλι πίστεψαν στὸ Χριστὸ καὶ ζητοῦσαν νὰ βαπτισθοῦν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους. Καὶ βαπτίσθηκαν ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὡς πέντε χιλιάδες νέοι χριστιανοί.

Μεγάλωνε λοιπὸν στὴν Ἱερουσαλὴμ μέρα μὲ τὴν ἡμέρα καὶ δυνάμωνε ὁλοένα ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ζοῦ-

σαν μὲ μεγάλη ἀγάπη μεταξύ τους, σὰν νὰ ἦταν μέλη μιᾶς οἰκογένειας. Σέβονταν πολὺ τοὺς Ἀποστόλους καὶ συμμορφώνονταν μὲ μεγάλη προθυμία στὶς ἐντολές των. Ὅσοι εἶχαν κάποια περιουσία, χρήματα ἢ κτήματα, τὰ πλουτοῦσαν κι ἔφεραν τὰ χρήματα στοὺς Ἀποστόλους. Αὐτοὶ μοίραζαν ἐξ ἴσου τὰ χρήματα σ' ὅλους καὶ φρόντιζαν γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ. Βρίσκονταν μαζί, ἔτρωγαν, προσεύχονταν ταχτικά ὅλοι μαζί. Κι ἔτσι παρουσιαζότον ἡ πρώτη Χριστιανικὴ κοινωνία σὰν ἓνας ἄνθρωπος, ἀφωσιωμένος στὸ Χριστό.

Στὴν ἀρχὴ γιὰ ὅλες τὶς ἀνάγκες τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς φρόντιζαν οἱ Ἀπόστολοι. Κατόπιν ὅμως, ὅταν πλήθυναν πάρα πολὺ οἱ Χριστιανοί, καὶ δὲν ἐπρόφθαναν οἱ Ἀπόστολοι καὶ τὸ κήρυγμα νὰ ἐκτελοῦν καὶ τὴ φροντίδα νὰ ἔχουν γιὰ ὅλες τὶς ἄλλες ἀνάγκες καὶ ἰδίως γιὰ τὴν τροφοδοσίαν τῶν χηρῶν καὶ τῶν ὀρφανῶν. Τότε λοιπὸν ἀποφασίστηκε νὰ διαλεχτοῦν μερικοὶ ἀπὸ τοὺς πρὸ δραστήριους πιστοὺς, πού νὰ φροντίζουν αὐτοὶ γιὰ τὴ συντήρηση τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν. Ἐτσι κι ἔγινε. Διάλεξαν ἑπτὰ ἄνδρες δραστήριους καὶ γεμάτους πίστη πού ἀνάλαβαν αὐτὸ τὸ ἔργο καὶ ὠνομάστησαν διάκονοι.

Ὅσο προώδευε ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, τόσο οἱ Ἰουδαῖοι ταράζονταν ἀπὸ μῖσος καὶ φθόνο κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρε-

σβύτεροι ἔβλεπαν αὐτὴ τὴν αὕξησιν τῶν πιστῶν τοῦ Χριστοῦ μὲ φόβον, ἔβλεπαν νὰ κινδυνεύῃ ἡ παλαιὰ Θρησκεία, πὺν σ' αὐτὴ στήριζαν τὴ δικήν τους ἐπιβολή, γιὰ τὶς ἀδικίες καὶ ἀνομίες των. Ἀρχισαν λοιπὸν νὰ κυνηγοῦν ὅσο μποροῦσαν τοὺς Χριστιανοὺς καὶ νὰ σπρώχνουν μὲ κάθε εὐκαιρία τὸν Ἑβραϊκὸ ὄχλον ἐναντίον τους. Καὶ ὁ πρῶτος πὺν δοκίμασε τὴν ἄγρια αὐτὴ καταδίωξιν ἀπ' τοὺς Ἑβραίους ἦταν ὁ Στέφανος, Αὐτὸς ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐπτά διακόνους, γεμάτος πίστι καὶ ἀφοσίωσιν, στὸ ἔργον πὺν εἶχε ἀναλάβει. Αὐτὸν λοιπὸν τὸν ἔπιασαν μιὰ μέρα καὶ τὸν ἔφεραν μπροστὰ στὸ Ἰουδαϊκὸ συνέδριον. Ἐκεῖ τὸν κατηγοροῦσαν, πὺς ἐργαζόταν νὰ καταλύσῃ τὴν παλαιὰ Θρησκείαν τοῦ Μωϋσῆ. Τότε ὁ Στέφανος ἀποκρίθηκε μὲ θάρρος, πὺς ὄχι οἱ Χριστιανοὶ ἀλλὰ οἱ ἴδιοι οἱ Φαρισαῖοι λησμόνησαν τὶς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, πὺν εἶχε πάρει ὁ Μωϋσῆς. Οἱ ἀρχιερεῖς σὰν ἄκουσαν ἔτσι σηκώθηκαν τρίζοντας τὰ δόντια τους καὶ πιάνοντας τὸ Στέφανον τὸν ἔσυραν ἔξω καὶ τὸν παράδωσαν στὸν ὄχλον γιὰ νὰ τὸν θανατώσουν μὲ τὶς πέτρες. Ὁ ὄχλος τράβηξε τὸ Στέφανον, σὰν τὸν χειρότερον κακοῦργον, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ ἐκεῖ ἄρχισαν νὰ τὸν κτυποῦν μὲ τὶς πέτρες. Ὁ Στέφανος ἔπαιρνε τὶς πληγὰς κοιτάζοντας μὲ ἡσυχὰ μάτια κατὰ τὸν οὐρανόν. Ὑστερα ἔπεσε γονατιστός, καὶ ἔγυρε καὶ ξεψύχησε λέγοντας :

«Κύριε μὴ λογαριάσης αὐτὴ τὴν ἁμαρτία τους».

Σήμερα γιορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας τὴ μνήμη τοῦ Στεφάνου στίς 27 Δεκεμβρίου καὶ τὸν ὀνομάζει πρωτομάρτυρα, γιατί πρῶτος αὐτὸς ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς ἔπαθε μαρτυρικὸ θάνατο.

Εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Στεφάνου ἄρχισε σκληρὴ καταδίωξη ὅλων τῶν Χριστιανῶν. Τότε ἀναγκάστηκαν πολλοὶ νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ νὰ σκορπιστοῦν σὲ ἄλλες πόλεις.

Ἕνας ἄλλος διάκονος, ὁ Φίλιππος, ἔφυγε κι αὐτὸς τότε καὶ πῆγε στὴ Σαμάρεια καθὼς καὶ σ' ἄλλες πόλεις, ὅπου κήρυττε μὲ θερμὴ πίστη τὸ Εὐαγγέλιο κι ἔκανε πολλὰ θαύματα ὥς τὸ θάνατό του ποὺ ἔγινε στὴ Σαμάρεια. Γιὰ τὸ διάκονο Φίλιππο ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει σήμερα στίς 14 Νοεμβρίου.

3. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Ἀνάμεσα σ' ἐκείνους ποὺ πετροβόλησαν καὶ σκότωσαν τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανο, ἦταν καὶ ἓνας νέος Ἑβραῖος, ποὺ λεγόταν Σαῦλος. Μὲ μαγία πολλὴ κι αὐτὸς πετροβολοῦσε, γιατί ἡ ψυχὴ του ἦταν γεμάτη μῖσος στοὺς Χριστιανούς. Καὶ μετὰ τὸ φόνο τοῦ Στεφάνου, γύρισε παντοῦ στὴν πόλη ζητώντας Χριστιανούς. Ὅπου εὑρίσχε Χριστιανὸν ἄντρα ἢ γυναῖκα, τὸν τραβοῦσε χτυπώντας τον καὶ τὸν ἔρριχνε στὴ φυλακὴ. Αὐτὸς

εἶχε γεννηθῇ σὲ μιὰ πόλιν τῆς Κιλικίας, τὴν Ταρσό, καὶ ἐκεῖ εἶχε σπουδάσει μὲ μεγάλη ἐπιμέλεια τὴν Ἰουδαϊκὴ Θρησκεία ἀπὸ ἓνα σοφὸ Ἰουδαῖο νομοδιδάσκολο, τὸν Γαμαλιήλ. Ὁ Γαμαλιήλ τὸν εἶχε μάθει καὶ τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὴ ρητορικὴ, ἀλλὰ περισσότερο τοῦ εἶχε βάλει μέσα στὴν καρδιά του τὸ Μωσαϊκὸ νόμο. Ἔτσι ὁ Σαῦλος ἦταν φανατικὸς πιστὸς τοῦ Νόμου, φύλαγε μὲ μεγάλη προσοχὴ ὅλες τὶς ἐντολὰς του καὶ δὲν μποροῦσε ν' ἀνεχτῇ κανέναν ποὺ θὰ ἤθελε ν' ἀλλάξῃ τὸν Ἰουδαϊκὸ νόμο. Γι' αὐτὸ λοιπὸν κυνηγοῦσε μὲ φοβερὸ φανατισμὸ τοὺς Χριστιανούς.

Μίαν ἡμέρα ἔμαθε πὼς πολλοὶ Χριστιανοὶ εἶχαν μαζευτῇ σὲ μιὰ πόλιν τῆς Συρίας, τὴ Δαμασκό. Τότε παρουσιάζεται στὸν ἀρχιερέα καὶ ζητεῖ νὰ τοῦ δώσουν τὴν ἄδεια, καθὼς καὶ βοήθεια γιὰ νὰ πάῃ ἐκεῖ, νὰ τοὺς πιάσῃ ὅλους καὶ νὰ τοὺς φέρῃ στὴν Ἱερουσαλήμ. Ὁ ἀρχιερέας μὲ προθυμία τοῦ ἔδωσε τὴν ἄδεια, τοῦ ἔδωσε καὶ ἐπιστολὰς γιὰ τοὺς ἐπισήμους Ἰουδαίους τῆς Δαμασκοῦ, καθὼς καὶ στρατιῶτες. Ἐφυγε λοιπὸν ὁ Σαῦλος καὶ πηγαινε γιὰ τὴ Δαμασκό, λογαριάζοντας μὲς στὸ νοῦ του τὸ πὼς θὰ κατώρθωνε νὰ καθαρίσῃ ὅλο τὸν τόπο ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς. Μὰ δὲν εἶχε φθάσει ἀκόμη καὶ ξαφνικὰ ἓνα ἀστραφτερὸ φῶς ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἔπεσε πάνω στὴ συνοδεία καὶ θάμπωσε τὰ μάτια τοῦ Σαύλου. Περίφοβος ἔπεσε κά-

τω στή γῇ καὶ ἀκούει εὐθύς μιὰ βροντερή φωνή
πὺ τοῦ ἔλεγε : « Σαῦλε, Σαῦλε, γιατί μὲ κυνηγᾷς » ;

« Ποιὸς μοῦ μιλεῖ ; » σκέφτηκε κατατρομαγμένος
ὁ Σαῦλος κι ἀμέσως ἀκούει πάλι τὴ φωνή νὰ
τοῦ λέη :

« Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἰησοῦς πὺ σὺ κυνηγᾷς. Αὐτὸ
πὺ κάνεις μοιάζει σὰν νὰ χτυπιέσαι πάνω σὲ
μυτερὰ σίδερα, » Τότε ὁ Σαῦλος σαστισμένος φώ-
ναξε : « Τὶ πρέπει νὰ κάγω κύριε ; » Καὶ ἡ φωνή
τοῦ Κυρίου ἀπάντησε : « Πήγαινε στὴ πόλη, ἐκεῖ
θὰ μάθης .

Οἱ ἄντρες τῆς συνοδείας εἶχαν σταθῇ κι αὐτοὶ
περίτρομοι κι ἐκστατικοί. Ἄκουαν τὴ φωνή τοῦ
Θεοῦ μὰ δὲν ἔβλεπαν τίποτε. Τέλος βοήθησαν
τὸ Σαῦλο νὰ σηκωθῇ καὶ κρατώντας τον ἀπὸ τὰ
χέρια τὸν ὠδηγοῦσαν, γιατί ὁ Σαῦλος ἂν καὶ εἶχε
τὰ μάτια του ἀνοιχτά, δὲν ἔβλεπε καθόλου, τὸ φῶς
του εἶχε χαθῇ.

Μπῆκαν στὴ Δαμασκὸ καὶ κατάλυσαν ἐκεῖ σὲ
ἓνα σπίτι. Τρεῖς ὁλόκληρες ἡμέρες ὁ Σαῦλος κα-
θισμένος μέσα στὸ σπίτι τυφλός, οὔτε ἔβαλε στὸ
στόμα του τίποτε, Μὲ ἀγωνία περίμενε τὶ θὰ ἀπο-
γινόταν. Καὶ νά, ὕστερα ἀπὸ τὶς τρεῖς ἡμέρες,
ἦρθε στὸ σπίτι ἓνας Χριστιανὸς ἀπ' αὐτοὺς πὺ
ἦταν στὴ Δαμασκὸ. Λεγόταν Ἀνανίας καὶ ἦταν ἀπὸ
τοὺς πλέον εὐσεβεῖς καὶ ἀφωσιωμένους τοῦ Χρι-
στοῦ. Σ' αὐτὸν εἶχε μιλήσει ὁ Κύριος καὶ τοῦ εἶχε

παραγγεῖλει νὰ πάη νὰ βρῇ τὸ Σαῦλο. Μπῆκε λοιπὸν ὁ Ἀνανίας καὶ ἦρθε κοντὰ στὸ Σαῦλο. Σύμφωνα μὲ τὴ παραγγελία τοῦ Κυρίου ἔβαλε τὰ χέρια του ἐπάνω στὸ κεφάλι τοῦ Σαῦλου κι εὐθύς ἦρθε πάλι τὸ φῶς του κι ἄρχισε ὁ Σαῦλος νὰ βλέπη. Τότε ὁ Ἀνανίας μίλησε στὸ Σαῦλο καὶ φώτισε τὸ νοῦ του στὴ Χριστιανικὴ πίστη, ὥστε ζήτησε νὰ βαπτισθῇ. Κι ἀπὸ κείνη τὴν ὥρα ὁ Σαῦλος, ποὺ ὠνομάστηκε Παῦλος, ἔγινε ὁ πιὸ θερμὸς Χριστιανὸς καὶ ὁ μεγαλύτερος κήρυκας καὶ διδάσκαλος τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.

Μεγάλος θυμὸς ἔπιασε τοὺς Ἑβραίους στὴ Δαμασκό, ὅταν εἶδαν τὸ Παῦλο νὰ κηρύττῃ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ἐνῶ περίμεναν νὰ κυνηγήσῃ τοὺς Χριστιανούς. Ἀποφάσισαν λοιπὸν ἀμέσως νὰ τὸν συλλάβουν καὶ νὰ τὸν θανατώσουν, Ὁ Παῦλος τὸ κατάλαβε καὶ μιὰ νύχτα ἔφυγε ἀπὸ τὴ Δαμασκὸ καὶ ἦρθε στὴν Ἱερουσαλήμ. Κι ἐκεῖ ὅμως οἱ Ἑβραῖοι ζήτησαν νὰ τὸν σκοτώσουν καὶ ἀναγκάστηκε πάλι νὰ φύγῃ καὶ νὰ πάη στὴν Καισάρεια. Κι ἀπὸ κεῖ, ἐπειδὴ ὅλο τὸν κυνηγοῦσαν, πῆγε στὴν πατρίδα του τὴν Ταρσό. Ἐκεῖ βρῆκε καὶ τὸν ἀπόστολο Βαρνάβα καὶ μαζὶ οἱ δύο τοὺς πῆγαν στὴν Ἀντιόχεια, τὴν πρωτεύουσα τῆς Συρίας ὅπου ἔκαμαν πολλοὺς Χριστιανούς καὶ ἔφτιασαν τὴν πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀντιοχείας.

Ἐπειτα ὁ Παῦλος, ποὺ ὁ ζῆλος του γιὰ τὴ

διάδοση τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας δυνάμωνε καὶ μεγάλωνε ὁλοένα, πέρασε ἀπὸ πολλὰς ἄλλες πόλεις τῆς Συρίας. Ὑστερα πῆγε στὴ Κύπρο, γύρισε καὶ κεῖ πολλὰς πόλεις, καὶ στὴν Πάφο ἔκαμε Χριστιανὸν τὸν Ρωμαῖο διοικητὴ Σέργιο. Ἐπειτα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γύρισε πολλὰς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ παντοῦ ὠργάνωσε Χριστιανικὰς κοινωνίας. Ἔτσι μ' ὅλο τὸν κατατρεγμὸ ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους, ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ὁλοένα προώδευε καὶ πλήθαινε, χάρις στὸν ἀκούραστο καὶ φωτισμένο αὐτὸν Ἀπόστολο τοῦ Κυρίου.

4. Ὁ Παῦλος στὴ Μακεδονία.

Στὴν Παλαιστίνη, στὴν Κιλικία, στὴ Συρία, στὴ Μικρὰ Ἀσία μῆκαν στερεὰ θεμέλια γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τώρα ὁ Παῦλος ἔκρινε πὼς ἔπρεπε νὰ σπείρῃ τὴ διδασκαλίαν τοῦ Ἐυαγγελίου στὴν Εὐρώπῃ, Μακεδονία καὶ Ἑλλάδα. Ἐφυγε λοιπὸν μὲ τοὺς συντρόφους του καὶ ἦρθε σὲ μιὰ πόλιν τῆς Μακεδονίας, τοὺς Φιλίππους. Ἐκεῖ βγῆκε μὲ τὴ συνοδείαν του σ' ἓνα ἐξοχικὸ μέρος τῆς πόλεως δίπλα στὸ ποτάμι, ὅπου λογάριζαν νὰ προσευχηθοῦν. Στὸ μέρος αὐτὸ ἔτυχε νὰ βρίσκηται μιὰ συντροφιά ἀπὸ γυναῖκες, πού καθὼς τις εἶδε ὁ Παῦλος ἄρχισε νὰ τοὺς κηρύττῃ τὸ

Εὐαγγέλιο. Πρώτη ἀπὸ τὶς γυναῖκες αὐτές πίστεψε μιὰ πὺν λεγόταν Λυδία. Αὐτὴ στάθηκε ὁ πρῶτος ἄνθρωπος πὺν ἔγινε Χριστιανὸς στὴν Εὐρώπη. Βαπτίστηκε λοιπὸν αὐτὴ καὶ κοντὰ σ' αὐτὴ ὅλη ἡ οἰκογένειά της. Ἔτσι ἄρχισε νὰ διαδίδεται ἡ νέα Θρησκεία στὴν πόλη.

Καθὼς ἔμαθαν αὐτὰ οἱ Ἑβραῖοι, πὺν ἔμεναν στοὺς Φιλίππους, δὲν ἔχασαν καιρό, πᾶνε στοὺς ἄρχοντες καὶ τοὺς λένε πῶς ὁ Παῦλος καὶ οἱ σύντροφοί του εἶχαν ἔρθει ἐκεῖ νὰ χαλάσουν τὴν Θρησκεία τοῦ λαοῦ. Οἱ ἄρχοντες, ὅταν εἶδαν πραγματικὰ πῶς ὁ Παῦλος ἐκήρυττε καινούργια θρησκευτικὴ πίστη, διάταξαν νὰ τὸν πιάσουν. Ἐπιασαν λοιπὸν τὸν Παῦλο καθὼς καὶ τὸ μαθητὴ του τὸν Σίλα, τοὺς ράβδισαν, τοὺς ἔβαλαν στὰ σίδερα καὶ τοὺς ἔρριξαν στὴ φυλακή.

Ἐκεῖ ὅλη τὴ νύχτα ὁ Παῦλος κι ὁ Σίλας προσεύχονταν κι οἱ ἄλλοι φυλακισμένοι τοὺς ἄκουαν. Κατὰ τὰ μεσάνυχτα γίνεται ξαφνικὰ τρομερὸς σεισμός, τὸ κτίριο τῆς φυλακῆς σείστηκε ἀπὸ τὰ θεμέλια, τὰ δεσμὰ τῶν φυλακισμένων λύθηκαν κι ὅλες οἱ πόρτες ἄνοιξαν. Ὁ δεσμοφύλακας ξύπνησε τρομαγμένος καὶ βλέποντες τὶς πόρτες ἀνοιχτὲς σάστισε. Νόμιζε πῶς οἱ φυλακισμένοι, πὺν τοῦ εἶχαν παραδώσει γιὰ νὰ τοὺς κρατῇ ἐκεῖ, βρῆκαν τὴν εὐκαιρία κι ἔφυγαν. Ἐπειδὴ ἔνοιωθε βαθιὰ τὸ καθῆκον καὶ τὴν εὐθύνη του, τράβηξε

τὸ μαχαίρι του νὰ σκοτωθῇ. Ἀλλὰ τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἀκούει δυνατὴ φωνή, τῇ φωνῇ τοῦ Παύλου, ποὺ τοῦ φώναζε νὰ μὴ χτυπηθῇ, γιατί ὅλοι οἱ φυλακισμένοι εἶναι μέσα στὴ φυλακὴ καὶ κανεὶς δὲν εἶχε φύγει. Ἀναψαν λοιπὸν εὐθὺς φῶτα καὶ ὁ δεσμοφύλακας εἶδε πραγματικὰ ὅτι οἱ φυλακισμένοι ἦταν ὅλοι στὴ θέσῃ τους. Τότε κατάλαβε πὼς ὅλα αὐτὰ ἦταν ἔργα θαυμαστὰ τῶν δυὸ ἐκείνων ἀνθρώπων καὶ ἀμέσως ἔπεσε στὰ πόδια τους γυρεύοντας νὰ τοῦ διδάξουν τὴ νέα Θρησκεία ποὺ ἔφερναν. Οἱ Ἀπόστολοι τὸν κατήχησαν στὴ νέα πίστι καὶ μίλησαν γιὰ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς τὴν αὐγὴ. Τότε ἤρθε διαταγὴ νὰ λευτερωθοῦν οἱ δυὸ Ἀπόστολοι, γιατί οἱ ἄρχοντες ἔμαθαν πὼς ἦταν Ρωμαῖοι πολῖτες. Ὁ δεσμοφύλακας λοιπὸν χαρούμενος τοὺς ἔλυσε τὰ δεσμά των καὶ τοὺς πῆρε μαζί του στὸ σπίτι του, ὅπου βαπτίστηκε καὶ αὐτὸς καὶ ὅλοι οἱ δικοὶ του καὶ ἔκαμαν συμπόσιο καὶ εὐφράνθηκαν ὅλοι πιστεύοντα· τώρα στὸν ἀληθινὸ Θεό.

Ἐπειτα οἱ Ἀπόστολοι ἔφυγαν ἀπὸ τοὺς Φιλίππους καὶ πῆγαν στὴ Θεσσαλονίκη. Ἐκεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παρουσιάστηκε στὴν Ἑβραϊκὴ συναγωγὴ καὶ κήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο κάνοντας πολλοὺς νέους πιστοὺς. Ἀναγκάσθηκε ὅμως ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς ἑβδομάδες νὰ φύγῃ, γιατί καὶ ἐκεῖ οἱ ἐχθροὶ τῆς νέας πίστεως ζητοῦσαν νὰ τὸν κα-

ταδιώξουν. Ἦρθε λοιπὸν στὴ Βέρροια, ὅπου ἐξακολούθησε τὸ ἔργο του κι ἔκαμε καὶ κεῖ πολλοὺς πιστοὺς. Ἦρθαν ὁμῶς ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη οἱ Ἑβραῖοι, ποὺ τὸν κυνηγοῦσαν καὶ ἄρχισαν νὰ ἐρεθίζουν τὸν ὄχλο, γιὰ νὰ πιάσουν καὶ νὰ σκοτώσουν τὸν Ἀπόστολο. Ἐφυγε λοιπὸν ἀπὸ κεῖ γρηγορὰ ὁ Παῦλος καὶ πῆγε στὴν Ἀθήνα.

5. Ὁ Παῦλος στὴν Ἀθήνα.

Ὅταν ἦρθε στὴν Ἀθήνα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ εἶδε κεῖνο τὸ πλῆθος ἀπὸ ἀγάλματα θεῶν, ποὺ ἦταν ἡ πόλη γεμάτη, ἄρχισε μὲ ὄρεξη μεγάλη νὰ διδάσκη τὸν πνευματικὸ Θεό, κατακρίνοντας τὴν εἰδωλολατρεία. Πῆγε καὶ στὴ συναγωγὴ τῶν Ἑβραίων, ποὺ ἦταν ἀπ' αὐτοὺς κάμποσοι στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τότε. Πῆγαινε καὶ στὴν ἀγορὰ καὶ δίδασκε ὅσους εὔρισκε. Μίλησε καὶ μὲ τοὺς φιλοσόφους κι ἀκούραστος ἀνάγγελλε παντοῦ τὴ νέα Ὁρησκεία τοῦ Χριστοῦ.

Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἄκουαν μὲ περιέργεια. Καὶ κάποιοι ἔλεγον :

— «Τί νὰ λέη πάλι τοῦτος ἐδῶ ὁ φλύαρος ;»

— «Γιὰ κάτι ξένους θεοὺς φαίνεται νὰ μιλάη».

Κι ἐπειδὴ τότε στὴν Ἀθήνα δὲν εἶχαν δουλειὰ νὰ κάνουν, παρὰ γύρευαν νὰ ποῦν ἢ ν' ἀκούσουν τίποτα καινούργιο, φώναξαν τὸν Παῦλο στὸν

Ἄρειο Πάγο, ὅπου μαζεύτηκαν ὅλοι γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν ἐκεῖ, τί καινούργια τέλος πάντων καὶ παρὰ ξένα πράγματα λαλοῦσε γυρίζοντας στὴν πόλιν τους.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τότε στάθηκε στὸ μέσο τῆς συνέλευσης καὶ εἶπε : « Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βλέπω ὅτι εἶστε οἱ πλέον θεοσεβεῖς ἄνθρωποι τοῦ κόσμου. Γιατὶ καθὼς παρατηροῦσα στὰ διάφορα ἱερὰ ποὺ ἔχετε στὴν πόλιν σας, εἶδα κι ἓνα βωμό, ποὺ ἐπάνω του ἔχετε γράψει τὴν ἐπιγραφή : « Στὸν ἄγνωστο Θεό ». Αὐτὸν λοιπὸν τὸ Θεό, ποὺ τὸν λατρεύετε χωρὶς νὰ τὸν ξέρετε, ἔρχομαι νὰ σᾶς πῶ ἐγὼ ποῖος εἶναι. Λοιπὸν ὁ Θεὸς αὐτὸς ποὺ δημιούργησε τὸν Οὐρανὸ καὶ τὴ Γῆ δὲν κατοικεῖ μέσα σὲ κανένα ναό, ἀλλὰ βρίσκεται παντοῦ. Καὶ δὲ χρειάζεται νὰ τὸν λατρεύῃ κανεὶς σὲ κανένα ὀρισμένο μέρος, γιατί εἶναι πνευματικός, πάντοτε κοντά μας, μέσα σ' αὐτὸν ζοῦμε, κινούμεστε καὶ ὑπάρχομε. Αὐτὸν λοιπὸν τὸ Θεὸ πρέπει τώρα νὰ λατρεύετε καὶ σύμφωνα μὲ τὶς ἐντολές του νὰ βαδίζετε, ἂν θέλετε νὰ σωθῆτε. Γιατὶ ὁ Θεὸς αὐτὸς ἔστειλε τὸ γιό του τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ποὺ δίδαξε τοὺς ἀνθρώπους στὸ θέλημα του, ἔπαθε, σταυρώθηκε καὶ ἀναστήθηκε. Καὶ προσδιώρισε μιὰν ἡμέρα ποὺ θὰ ξανάρθῃ, γιὰ νὰ κρίνῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ζωντανούς καὶ τοὺς νεκρούς, ποὺ τότε θὰ ἀναστηθοῦν ».

Οἱ Ἀθηναῖοι γελοῦσαν μ' αὐτά. Κι ὅταν ἄκουσαν μάλιστα γιὰ τὴν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν μερικοὶ φώναξαν :

« Ἀφῆσέ τα τώρα καὶ μᾶς τὰ λὲς καμιὰ ἄλλη μέρα πάλι».

Ἔτσι λοιπὸν τελείωσε τὸ λόγο του καὶ βγῆκε ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴ συγκέντρωση. Μερικοὶ ὅμως ἀπὸ ὅσους τὸν ἄκουσαν πίστεψαν. Κι ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καθὼς καὶ μιὰ γυναίκα πὺ ὠνομαζόταν Δάμαρις. Τὸ Διονύσιο τὸν Ἀρεοπαγίτη ὁ Παῦλος τὸν βάφτισε καὶ τὸν χειροτόνησε ἐπίσκοπο τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν. Γι' αὐτὸ καὶ σήμερα ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει πρὸς τιμὴ του στὶς 3 Ὀκτωβρίου καὶ ἡ Ἀθήνα τὸν ἔχει πολιοῦχο ἅγιό της.

6. Ὁ Παῦλος στὴν Κόρινθο.

Ὁ Παῦλος ἔφυγε κατόπιν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ πῆγε στὴν Κόρινθο. Ἐκεῖ ἔμεινε στὸ σπίτι ἑνὸς Ἑβραίου, πὺ εἶχε γιὰ ἐπάγγελμα νὰ κατασκευάζη σκηνές.

Ὁ Παῦλος ἐκτὸς ἀπὸ τὶς σπουδὲς πὺ εἶχε κάμει ἀπὸ νέος, εἶχε μάθει καὶ τὴν τέχνη νὰ κατασκευάζη σκηνές. Γιατὶ ὁ Μωσαϊκὸς νόμος παράγγελλε σ' ὅλους τοὺς Ἑβραίους νὰ ξέρουν ὅπως δὲ-

ποτε καὶ ἀπὸ μιὰ τέχνη. Ξέροντας λοιπὸν ὁ Ἀποστολος Παῦλος τὴν τέχνη τοῦ σκηνοποιοῦ, βοηθοῦσε τὸν Ἑβραῖο, ποὺ τὸν φιλοξενοῦσε καὶ ποὺ λεγόταν Ἀκύλας καὶ ἡ γυναῖκα του Πρίσκιλλα.

Μένοντας λοιπὸν στὴν Κόρινθο ὁ Παῦλος παρουσιαζόταν ταχτικά στὴ συναγωγή, δηλ. κάθε Σάββατο, ποὺ αὐτὴ γινόταν, καὶ κήρυττε τὸ Χριστό.

Σὲ λίγον καιρὸ ἦρθαν ἐκεῖ ὁ Σίλας μὲ τὸν Τιμόθεο ἀπὸ τῆ Μακεδονία καὶ βοήθησαν κι αὐτοὶ τὸν Παῦλο στὸ κήρυγμα. Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Κορίνθου ὅχι μόνο δὲ δέχονταν τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ τοὺς περιφρονοῦσαν καὶ τοὺς ἔβριζαν καὶ μάλιστα ἔδειξαν πὼς θέλουν νὰ τοὺς κυνηγήσουν. Τότε ὁ Παῦλος θὰ ἔφευγε καὶ ἀπὸ τὴν Κόρινθο, ἂν δὲν ἔβλεπε ὄραμα, ποὺ τοῦ παράγγελλε ὁ Θεὸς νὰ μείνῃ ἐκεῖ ἀκόμη, χωρὶς ὅμως νὰ κηρύττῃ πιά στοὺς Ἑβραίους, παρὰ ν' ἀρχίσῃ νὰ κηρύττῃ στοὺς Ἕλληνες καὶ τοὺς ἄλλους εἰδωλολάτρες, τοὺς Ἑθνικούς.

Ἔτσι λοιπὸν ἔμεινε στὴν Κόρινθο ἀκόμη ὁ Παῦλος ἐνάμισυ χρόνον διδάσκοντας τὸ Χριστὸ στοὺς Ἑθνικούς. Λίγο πρὶν ἀποφασίσῃ νὰ φύγῃ, οἱ Ἰουδαῖοι τὸν κατηγοροῦσαν στὸ Ρωμαῖο ἀνθύπατο τῆς Ἀχαΐας, τὸ Γαλλίωνα. Μὰ αὐτὸς ἀφοῦ ἄκουσε τὴν κατηγορίαν, εἶπε στοὺς Ἰουδαίους :

« Ἄν εἶναι κανένας κακοποιὸς κι ἔκαμε κάποιο

ἔγκλημα ἀπ' αὐτὰ πού τιμωρεῖ ὁ νόμος, τότε νὰ ἔρχεστε νὰ καταγγέλντε. Μὰ γιὰ θεολογικὲς συζητήσεις τῆς Θρησκείας σας νὰ μὴν ἔρχεστε καὶ μοῦ τρῶτε τὸν καιρό». Τοὺς ἔδωξε λοιπὸν καὶ οὔτε πείραξε τὸν Ἀπόστολο.

Ἔτσι λοιπὸν ἵδρυσε ὁ Παῦλος καὶ στὴν Κόρινθο Χριστιανικὴ Ἐκκλησίαν ἀπὸ πολλοὺς εἰδωλολάτρεις πού πίστεψαν. Στὸ διάστημα πού ἔμεινε ἐκεῖ ἔγραψε καὶ τὶς δυὸ πρῶτες ἐπιστολές του στοὺς πιστοὺς τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἀπὸ τὴν Κόρινθο ἔφυγε γιὰ τὴν Ἐφεσο παίροντας μαζί του καὶ τὸν Ἀκύλα μὲ τὴ γυναῖκα του τὴν Πρίσκιλλα. Ἀπὸ τὴν Ἐφεσο πέρασε σ' ἄλλες πόλεις τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλλάδας καὶ τέλος ἐπεθύμησε καὶ γύρισε στὴν Ἱερουσαλήμ.

7. Ὁ θάνατος τοῦ Παύλου.

Μόλις εἶδαν τὸν Παῦλο στὴν Ἱερουσαλήμ οἱ Ἑβραῖοι ἀγρίεψαν καὶ τὸν φοβέρισαν πὼς θὰ τὸν σκοτώσουν. Μιὰ μέρα λοιπὸν πού ὁ Ἀπόστολος ἦταν μέσα στὸ ναὸ τῆς Ἱερουσαλήμ, μαζεύτηκε πολὺς ὄχλος ἀγριεμένος ἐναντίον του, μπῆκαν μέσα, τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν τράβηξαν ἔξω, ὅπου ἄρχισαν νὰ τὸν χτυποῦν μὲ μανία γιὰ νὰ τὸν σκοτώσουν.

Καθὼς ἔγινε μεγάλος θόρυβος καὶ ταραχή,

ἄκουσε ὁ ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς, ὁ Χιλίαρχος, κι ἄμέσως ἔτρεξε μὲ τοὺς ἀξιωματικούς του καὶ τοὺς στρατιῶτες του στὸν τόπο τῆς ταραχῆς. Καθὼς εἶδαν νὰ ἔρχεται ὁ στρατός, οἱ Ἑβραῖοι ἔπαψαν ἀμέσως νὰ χτυποῦν τὸν Παῦλο. Τότε πλησίασε ὁ Χιλίαρχος καὶ βλέποντας τόσον ὄχλο καὶ τέτοια ταραχὴ γιὰ ἓναν ἄνθρωπο, ὑπέθεσε πὼς θὰ ἴταν βέβαια πολὺ ἐπικίνδυνος καὶ ἀφοῦ τὸν ἔπιασε διάταξε νὰ τὸν δέσουν μὲ διπλὲς ἀλυσίδες. Ὑστερα ρωτοῦσε γύρω νὰ τοῦ ποῦν ποιὸς ἦταν ὁ ἄνθρωπος αὐτός καὶ τί εἶχε κάμει. Μὰ ἀπὸ αὐτὰ πού τοῦ ἔλεγαν δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ τίποτα. Διάταξε λοιπὸν νὰ μεταφέρουν τὸν Παῦλο στὸ φρουραρχεῖο, γιὰ νὰ ἐξετάσῃ καλύτερα· πίσω ἀκολουθοῦσε ὁ ὄχλος φωνάζοντας: « Κρέμαστον, κρέμαστον ! »

Στὸ φρουραρχεῖο ὁ Χιλίαρχος ἔμαθε, πὼς ὁ Παῦλος ἦταν πολιτογραφημένος Ρωμαῖος πολίτης. Τότε φοβήθηκε μὴν πάθῃ τίποτα ὁ Παῦλος ἀπὸ τὸν ἀγριεμένο ἐκείνον ὄχλο τῶν Ἑβραίων καὶ θὰ εἶχε ὕστερα αὐτὸς μεγάλη εὐθύνη. Διάταξε λοιπὸν νὰ ἐτοιμασθῇ μιὰ δυνατὴ συνοδεία ἀπὸ στρατιῶτες καὶ ἱππεῖς καὶ νὰ μεταφέρουν τὸν Παῦλο στὴν Καισάρεια, νὰ τὸν παραδώσουν στὸ Ρωμαῖο ἡγεμόνα Φήλικα πὺ διιοικοῦσε ἐκεῖ.

Ἔτσι κι ἔγινε. Μετάφεραν καὶ παράδωσαν τὸν Παῦλο στὸν ἡγεμόνα Φήλικα. Αὐτὸς ὅμως τὸν

κράτησε φυλακισμένο δυὸ χρόνια, χωρὶς νὰ παίρ-
νη καμιὰ ἀπόφαση. Τέλος διωρίστηκε ἄλλος διοι-
κητής, ὁ Φῆστος, ποὺ ἀφοῦ ἐξέτασε κι αὐτὸς τὸν
Παῦλο, ἀποφάσισε νὰ τὸν στείλῃ νὰ δικαστῇ στὴ
Ρώμῃ. Αὐτὸ ἄλλως τε εἶχε ζητήσῃ καὶ ὁ ἴδιος ὁ
Παῦλος, γιατί ἀφοῦ ἦταν πολίτης Ρωμαῖος, ἔπρε-
πε νὰ δικαστῇ μπροστὰ στὸν Καίσαρα, στὸν αὐτο-
κράτορα δηλ. στὴ Ρώμῃ.

Ἔτσι λοιπὸν τὸν ἔβαλαν σ' ἓνα πλοῖο καὶ ξεκί-
νησαν. Στὸ ταξίδι ὅμως τοὺς βρῆκε τρομερὴ τρι-
κυμία, ποὺ ὅλοι τρόμαξαν ὅτι θὰ χάνονταν. Ὅμως
ὁ Παῦλος τοὺς βεβαίωσε πὼς ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐπι-
βάτες κανεὶς δὲ θὰ πάθαινε τίποτα, γιατί εἰδοποι-
ήθηκε γι' αὐτὸ ἀπὸ θεῖον ἄγγελμα. Πραγματικά,
ἀφοῦ πολὺν καιρὸ κακοπάθησαν, τέλος ἔπεσαν
ἔξω στὴν παραλία τοῦ νησιοῦ τῆς Μάλτας. Τὸ
πλοῖο ἦταν πιά καταστραμμένο, ὅμως οἱ ἐπιβάτες
εἶχαν σωθῇ ὅλοι. Ἐκεῖ ἀναγκάστηκαν νὰ μείνουν
τρεῖς μῆνες, ὥσπου βρῆκαν πάλι πλοῖο καὶ μ' αὐτὸ
ταξίδεψαν καὶ ἔφτασαν στὴ Ρώμῃ.

Στὴ Ρώμῃ δὲν ἔριξαν τὸν Παῦλο στὴ φυλακή,
ἀλλὰ τοῦ διώρισαν νὰ μένῃ σ' ἓνα σπίτι μὲ τὴν
ἐπιτήρηση ἑνὸς στρατιώτη, κι ἐκεῖ εἶχε ὅλη τὴν
ἐλευθερίαν νὰ διδάσκῃ τὴ Χριστιανικὴ πίστι. Τέλος
δικάστηκε κι ἀθωώθηκε.

Σὰν ἐλευτερώθηκε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἄρχι-
σε πάλι τὶς περιοδεῖες του. Πῆγε πάλι στὴ Μικρα-

σία καὶ στὴν Ἑλλάδα καὶ κήρυξε σὲ πολλές πόλεις. Μετὰ καιρὸ γύρισε πάλι στὴ Ρώμη. Ἐκεῖ ὁμως ὁ αὐτοκράτορας Νέρωνας ἄρχισε μεγάλο διωγμὸ στοὺς Χριστιανούς, ποὺ τοὺς ἔπιαναν καὶ τοὺς θανάτωναν μὲ βασανιστήρια. Τότε ἔπιασαν καὶ τὸν Παῦλο καθὼς καὶ τὸν Ἀπόστολο Πέτρο, ποὺ ἦταν κι αὐτὸς ἐκεῖ, καὶ ἀφοῦ τοὺς βασάνισαν τοὺς θανάτωσαν.

Ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει τοὺς δύο κορυφαίους Ἀποστόλους στὶς 29 Ἰουνίου.

Ὅπως ἐργάστηκε ὁ ἀπόστολος Παῦλος γιὰ τὴ διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ στοὺς ἐθνικούς, δὲν ἐργάστηκε κανεὶς ἄλλος, γι' αὐτὸ καὶ τὸν λένε Ἀπόστολο τῶν Ἑθνῶν. Ἐκτὸς δὲ ἀπὸ τὸ προφορικό του κήρυγμα ἔγραψε καὶ πολλές ἐπιστολές, ποὺ ἔστειλε σὲ διάφορες Χριστιανικὲς κοινότητες.

8. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος.

Καθὼς εἶδαμε, τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ποὺ ἔγινε ἡ ἐπιφοίτηση τοῦ ἁγίου Πνεύματος στοὺς Ἀποστόλους, ἓνας ἀπ' αὐτούς, ὁ Πέτρος, μίλησε στὸν κόσμον ποὺ μαζεύτηκε μὲ τόση θέρμη καὶ πίστη, ὥστε βαπτίστηκαν ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα τρεῖς χιλιάδες Χριστιανοί. Ἔτσι ὁ Πέτρος ἔκαμε στὴν Ἱερουσαλὴμ τὴν πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Ὅπως ὁ Παῦλος, ἔτσι κι ὁ Πέτρος ἐργά-

στηκε μὲ μεγάλο ζήλο γιὰ τὴ διάδοση τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα ποὺ τὸν εἶχε γνωρίσει εἶχε καταλάβει αὐτὴ τὴν ἀξία του. Τότε ὄνομα Πέτρος δὲν ὑπῆρχε παρὰ ὁ Ἀπόστολος λεγόταν Σίμωνας. Λοιπὸν τοῦ λέει ὁ Χριστός :

«Σίμωνα, βλέπω πὼς σὲ σένα θὰ στηριχτῇ ἡ διδασκαλία μου ὅπως μιὰ οἰκοδομὴ πάνω σὲ στέρεη πέτρα. Γι' αὐτὸ στὸ ἐξῆς Πέτρος θὰ εἶναι τ' ὄνομά σοι.»

Ὁ Πέτρος ἦταν ἀδελφὸς τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα κι οἱ δυὸ ἦταν γιοὶ τοῦ Ἰωνᾶ γεννημένοι σὲ μιὰ μικρὴ πόλιν τῆς Γαλιλαίας, τὴ Βησθαῖδᾶ. Ἦταν οἰκογένεια ψαράδων.

Στὴν ἀρχὴ ὁ Πέτρος γίνηκε μαθητὴς τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου, ὕστερα τοῦ Χριστοῦ, ποὺ τὸν ἀγαποῦσε πάρα πολύ. Ἀφοῦ ἔκαμε, καθὼς εἶπαμε, τὴν πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησίᾳ στὰ Ἱεροσόλυμα, ἐξακολούθησε ἐκεῖ νὰ κηρύττει καὶ νὰ κάνη θαύματα, χωρὶς νὰ φοβᾶται τὴν καταδίωξη τῶν ἐχθρῶν του. Ἐπειτα κήρυξε κι ἔξω ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ, σὲ διάφορες πόλεις τῆς Παλαιστίνης. Ἐκαμε ἐκεῖ διάφορα θαύματα, καθὼς καὶ τὴν ἀνάσταση τῆς Ταβιθᾶ στὴν πόλιν Ἰόπη. Ὅταν ξαναγύρισε στὴν Παλαιστίνη, τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν φυλάκισαν. Ὅμως ἄγγελος Κυρίου τὸν ἐλευθέρωσε. Τότε ἄρχισε νέα περιοδεία

στήν Ἀσία καὶ κήρυξε τὸ εὐαγγέλιο σὲ πολλές πόλεις ἐκεῖ. Τελευταῖα πῆγε στὴ Ρώμη. Ἐκεῖ τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν θανάτωσαν μὲ βασανιστήρια μαζὶ μὲ τὸν Παῦλο. Ὅπως ὁ Παῦλος, ἔγραψε καὶ ὁ Πέτρος δύο ἐπιστολές.

Τὸ τροπάριο πρὸ ψέλνεται στὴν ἑορτὴ τῶν δύο Ἀποστόλων, στίς 29 Ἰουνίου, εἶναι τὸ ἀκόλουθο :

«Οἱ τῶν Ἀποστόλων πρωτόθρονοι καὶ τῆς Οἰκουμένης διδάσκαλοι, τῷ Δεσπότῃ τῶν ὅλων πρεσβεύσατε εἰρήνην τῇ Οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.»

Ποὺ σημαίνει : Σεῖς οἱ πρῶτοι ἀνάμεσα στοὺς Ἀποστόλους καὶ διδάσκαλοι τῆς Οἰκουμένης, ὥς μεσιτεύσετε στὸ Θεό, ποὺ εἶναι κύριος εἰς ὅλα, γιὰ νὰ χαρίσῃ εἰρήνην στὴν Οἰκουμένη καὶ νὰ ἐλεήσῃ τὶς ψυχές μας.

9. Ο Ἀπόστολος Ἀνδρέας.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος εἶχε ἀδελφὸ τὸν Ἀνδρέα καὶ ἦταν, ὅπως εἶπαμε, ψαράδες. Ὅπως ὁ Πέτρος ἔτσι καὶ ὁ Ἀνδρέας ἔγινε πρῶτα μαθητὴς τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου καὶ κατόπιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μάλιστα ὁ Ἀνδρέας πρῶτος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἀποστόλους προσκλήθηκε ἀπὸ τὸ Χριστὸ καὶ γι' αὐτὸ ὠνομάστηκε πρωτόκλητος.

Ἐπειτα ὁ Ἀνδρέας ἔφερε σὺν Χριστῷ καὶ τὸν Πέτρον.

Ὁ Ἀνδρέας κήρυξε τὴν Χριστιανικὴν διδασκαλίαν ἐν πολλὰς χώρας: ἐν Συκουθίᾳ, ἐν Θράκῃ, ἐν Ἀχαΐᾳ. Ἐκεῖ, ἐν τῇ Πάτρᾳ, θανατώθηκε μὲν μαρτύριον καὶ γι' αὐτὸ ἡ Πάτρα τὸν ἔχει γιὰ πολιοῦχον ἁγίου της.

Ἡ μνήμη του γιορτάζεται σὺν 30 Νοεμβρίου καὶ τότε ψέλνεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ ἀπολυτίκιον :

«Ὡς τῶν Ἀποστόλων πρωτόκλητος καὶ τοῦ κορυφαίου αὐτάδελφος, τῷ Δεσπότῃ τῶν ὅλων, Ἀνδρέα, ἰκέτευε εἰρήνην τῇ Οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

Ποῦ σημαίνει : «Ἅγιε Ἀνδρέα, ποῦ εἶσαι ὁ πρῶτος ποῦ προσκλήθηκε ἀπὸ τοῦ Σωτῆρα καὶ ἀδελφὸς τοῦ κορυφαίου ἀποστόλου Πέτρου, ὥς παρακαλέσης τὸ Θεόν, ποῦ εἶναι κύριος σ' ὅλα, νὰ χαρίσῃ εἰρήνην σὺν κόσμῳ καὶ νὰ ἐλεήσει τὰς ψυχὰς μας.

10. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἦταν γιατρὸς καὶ ἴσως εἶχε γεννηθῇ ἐν τῇ Ἀντιόχειᾳ. Δὲν ξέρομε πῶς καὶ ποῦ διδάχτηκε ἐν τῇ ἀρχῇ τὸ Χριστιανισμόν. Γνωρίστηκε ἐν τῇ πόλει Τρωάδα μὲν τὸν Ἀπόστολον Παῦλον καὶ ἀπὸ τότε τὸν ἀκολούθησε πιστὰ καὶ ἔκαμε μαζί του τὰς περιοδεῖας. Μαζί του πῆγε

καὶ στὴν Ἑλλάδα. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἔγραψε τὸ εὐαγγέλιον τὸ κατὰ Λουκᾶν ὅπως λέγεται. Ἐκεῖ διηγεῖται τὸ βίον τοῦ Χριστοῦ, πὺν τὸν ἔμαθε ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον. Τὸ εὐαγγέλιόν του τελειώνει στὴν ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ. Συνέχεια στὸ εὐαγγέλιον ἔγραψε ὁ ἴδιος τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὅπου ἐξιστορεῖ πρὸ πάντων ὅ,τι ἔκαμαν οἱ δυὸ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος γιὰ νὰ διαδώσουν τὴ Χριστιανικὴ διδασκαλίαν.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει πὺς ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἦταν καὶ ζωγράφος καὶ πρῶτος αὐτὸς ζωγράφησε εἰκόνες τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὅσο γιὰ τὸ τέλος του λέγουν ὅτι θανατώθηκε μὲ μαρτύριον στὴ Θήβαν τῆς Βοιωτίας. Ἀπὸ ἐκεῖ ὁ αὐτοκράτορας Κωνσταντῖος, ὁ γιὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, μετέφερε τὸ ἱερόν του λείψανον στὴν Κωνσταντινούπολιν. Σήμερον ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει τὴ μνήμην τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, στὰς 18 Ὀκτωβρίου. Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς γιὰ τιμὴν του ἔχει καὶ τὸν τίτλον τοῦ Ἀποστόλου.

11. Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι.

Οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι εἶναι: ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Πέτρος, οἱ γιοὶ τοῦ Ἰωάννα, ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, οἱ γιοὶ τοῦ Ζεβεδαίου, ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰού-

δας ἢ Λεβαῖος, πού πῆρε καὶ τὸ παρόνομα Θαδδαῖος, οἱ γιοὶ τοῦ Ἀλφαίου, Φίλιππος καὶ Ναθαναὴλ ἢ Βαρθολομαῖος, πού ἦταν φίλοι· ὁ Θωμᾶς πού λεγόταν Δίδυμος, ὁ Ματθαῖος ὁ τελώνης, ὁ Σίμων ὁ Κανανίτης, πού τὸν λέγαν καὶ ζηλωτή, καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, πού κρεμάστηκε μόνος του καὶ ἀντὶς αὐτὸν ἔγινε Ἀπόστολος ὁ Ματθίας.

Αὐτοὶ ἦταν οἱ δώδεκα πρῶτοι μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Ματθία, πού δὲν ἔλειψαν καθόλου ἀπὸ τὸ πλευρὸ τοῦ Χριστοῦ ὅσον καιρὸ δίδασκε. Αὐτοὶ ὠνομάστηκαν Ἀπόστολοι, γιατί ἀποσταλθήκανε ἀπὸ τὸν Κύριο σ' ὅλο τὸν κόσμο, νὰ φέρουν τὸ κήρυγμα.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἶναι δέκατος τρίτος Ἀπόστολος, μὰ αὐτὸς ἔγινε Χριστιανὸς μετὰ τὴν Ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως εἶπαμε, ὁ Παῦλος διάδωσε τὸ Χριστιανισμὸ στοὺς εἰδωλολάτρες καὶ γι' αὐτὸ ὠνομάστηκε καὶ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν. Ἐπίσης εἶπαμε καὶ γιὰ τοὺς Ἀποστόλους Πέτρο καὶ Ἀνδρέα.

Γιὰ τοὺς ἄλλους δέκα Ἀποστόλους ἔχομε νὰ ποῦμε τὰ ἀκόλουθα :

Ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, οἱ δυὸ γιοὶ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ τῆς Σαλώμης, ἦταν ἀπὸ τὴ Βησθαῖδά, ψαράδες κι αὐτοί. Ὁ Ἰάκωβος θανατώθηκε με μαρτύρια στὴν Ἱερουσαλὴμ τὸ ἔτος 44 μ. Χ. Ὁ Ἰωάννης πέθανε σὲ βαθιὰ γεράματα στὴν Ἐφεσο

τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου εἶχε πάει μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ καὶ κήρυξε. Τὶς τελευταῖες μέρες τῆς ζωῆς του δὲν μποροῦσε νὰ κάνῃ μεγάλες ὁμιλίαι καὶ ἔλεγε μονάχα : «Τέκνα μου ἀγαπητά, ἀγαπᾶτε ἀλλήλους».

Ὁ Ἰάκωβος, ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Πέτρος ἦταν οἱ τρεῖς μαθητὲς ποὺ περισσότερο ἀπ' ὅλους ἀγαποῦσε ὁ Χριστός. Ὁ Χριστὸς ὅταν πέθαινε ἐπάνω στὸ σταυρό, ἀνάθεσε στὸν Ἰωάννη νὰ φροντίζῃ γιὰ τὴ Μητέρα του, σὰν νὰ ἦταν γιὸς τῆς. Ὁ Ἰωάννης ἔγραψε τὸ «κατὰ Ἰωάννην» ὅπως ὀνομάζεται, εὐαγγέλιο καθὼς καὶ τρεῖς ἐπιστολές. Ὅταν ἦταν ἐξόριστος στὸ νησὶ τὴν Πάτμο, ἔγραψε καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν, ὅπου ἀποκαλύπτει, φανερώνει δηλ. τὸ πῶς θὰ θριάμβευε ὁ Χριστιανισμός.

Ὁ Φίλιππος κήρυξε στὴ Φρυγία. Ἐκεῖ θανάτωθηκε καὶ αὐτὸς μὲ μαρτύρια. Ὁ Βαρθολομαῖος κήρυξε στὶς Ἰνδίες, ὁ Θωμᾶς στὴν Παρθία καὶ σὲ ἄλλες πόλεις τῆς Ἀσίας. Ὁ Ματθαῖος κήρυξε στὴν Ἀραβία καὶ ἔγραψε τὸ «κατὰ Ματθαῖον» Εὐαγγέλιο.

Ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰούδας λέγονται ἀδελφόθεοι, ἴσως γιατί ἦσαν παιδιὰ τοῦ Ἰωσήφ ἀπὸ ἄλλη γυναῖκα πρὶν μνηστευθῇ, τὴν Παρθένο Μαρία. Αὐτοὶ ἔγραψαν ἐπιστολὲς καθολικῆς. Ὁ Ἰάκωβος ἔγινε πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Χριστιανικῆς Ἐκ-

κλησίας στήν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐκεῖ θανατώθηκε
μὲ μαρτύρια.

Ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει τὴ μνήμη ὧν τῶν
Ἀποστόλων μαζί στίς 30 Ἰουνίου.

12. Διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας.

Στὴν πρώτη ἐποχὴ τῆς ἡ Ἐκκλησία κυβερνιό-
ταν μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο : οἱ Ἀπόστολοι, ποὺ
ζοῦσαν ἀκόμη, εἶχαν τὴ γενικὴ ἐποπτεία. Οἱ εὐαγ-
γελιστὲς κήρυτταν καὶ κατηχοῦσαν στὰ διάφορα
μέρη τοῦ κόσμου. Οἱ διάκονοι, ποὺ ἦταν ἑπτὰ,
καταγίνονταν στὸ νὰ μοιράζουν βοηθήματα στοὺς
πτωχοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ.

Κάθε Ἐκκλησία ποὺ γινόταν σὲ κάθε πόλη εἶχε
ἓνα προϊστάμενο, τὸν ἐπίσκοπο, διωρισμένο ἀπὸ
τοὺς Ἀποστόλους καὶ διάδοχό τους.

Ὁ ἐπίσκοπος διάλεγε πάλι μερικοὺς ἱκανοὺς
ἀπὸ τοὺς πιστοὺς, ποὺ ἔκαναν τὰ χρῆμα τοῦ διακό-
νου. Αὐτοὶ οἱ διάκονοι ἀργότερα δὲν ἦταν μόνο
γιὰ τὸ μοίρασμα τῶν βοηθημάτων, ἀλλὰ ἔγιναν
βοηθοὶ στοὺς ἐπισκόπους καθὼς καὶ στοὺς πρε-
σβύτερους σ' ὅλη τὴν ὑπηρεσίᾳ τῆς λατρείας.
Στὸν καιρὸ τῶν Ἀποστόλων τέτοιοι διάκονοι γί-
νονταν καὶ γυναῖκες, ποὺ φρόντιζαν πάλι αὐτὲς νὰ
κατηχοῦν καὶ νὰ βαπτίζουν τὶς γυναῖκες, καθὼς
καὶ νὰ μοιράζουν βοηθήματα. Ἀπὸ αὐτὲς τὶς δια-

κόνισσες ὥς τὰ 800 μ. Χ. βρίσκονταν ἀκόμη στὶς Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς.

Ὁ ἐπίσκοποι, ἀπὸ τὸ ἔτος 200 μ. Χ. καὶ ὕστερα ἄρχισαν νὰ μαζεύωνται πότε πότε ὅλοι σ' ἓνα μέρος, νὰ κάνουν δηλ. τὴ λεγομένη Σύνοδο, κι ἐκεῖ νὰ σκέπτονται μαζὶ καὶ νὰ λύνουν διάφορα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Κατόπιν ἀποφάσισαν νὰ κάνουν τέτοιες συνόδους ταχτικὰ κάθε χρόνο.

Οἱ ἐπίσκοποι λοιπόν, ποὺ ἦταν στὶς διάφορες πόλεις μιᾶς ἐπαρχίας μαζεύονταν στὴν πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς κι ἔκαναν τὶς λεγόμενες ἐπαρχιακὲς συνόδους. Πρόεδρος στὶς συνόδους αὐτὲς γινόταν ὁ ἐπίσκοπος τῆς πρωτεύουσας, τῆς μητροπόλεως, ὁ ὁποῖος σιγὰ-σιγὰ πῆρε μιὰ ἀνώτερη θέση καὶ διοικοῦσε τὴν Ἐκκλησίαν ὅλης τῆς ἱεραρχίας (μητροπολίτης).

Ἀπὸ τοὺς μητροπολίτες αὐτοὺς πάλι σιγὰ σιγὰ ξεχώρισαν γιὰ πιὸ ἐπίσημοι οἱ μητροπολίτες στὶς τρεῖς πιὸ σπουδαῖες πόλεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅπου οἱ ἴδιοι οἱ Ἀπόστολοι εἶχαν κηρύξει, δηλ. στὴ Ρώμῃ, τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὴν Ἀντιόχεια (ἀποστολικὲς ἑδρες). Ἀργότερα ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ἐπισκόπους, τὴν ἴδια σπουδαιότητα πῆραν καὶ δυὸ ἀκόμη ἐπίσκοποι (δηλ. τῆς Κωνσταντινούπολης καὶ τῶν Ἱεροσολύμων).

Αὐτοὶ οἱ πέντε ὀνομάστηκαν ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἑξαρχοὶ καὶ ἀργότερα πατριάρχες καὶ εἶχαν δύ-

Β. Πετροῦνια : Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία. — Ἐκδοσὴ 2η

ναμη κι ἐξουσία σ' ὅλους τοὺς μητροπολίτες τῆς περιφερείας των. Οἱ πατριάρχες ἦσαν μεταξύ τους ἴσοι καὶ δὲν εἶχε ἓνας ἀπ' αὐτοὺς δικαίωμα ν' ἀνακατευτῇ στὴν ἐξουσία τοῦ ἄλλου.

13. Ἀποστολικὲς Ἐκκλησίαι.

Οἱ Ἐκκλησίαι, ποὺ ιδρύθηκαν ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Ἀποστόλους καὶ ἀπὸ τοὺς μαθητές του, λέγονται Ἀποστολικὲς Ἐκκλησίαι. Τέτοιαι εἶναι : στὴν Παλαιστίνη ὅσες ιδρύθηκαν ἀπὸ τὸν Πέτρο καὶ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους. Στὴ Συρία, τὴν Κιλικία, τὴν Ἀραβία, τὴ Μικρὰ Ἀσία, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Κρήτη, τὴν Κύπρο, καὶ ἄλλοις ιδρυμέναι ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο. Στὴ Πάτρα, ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Ἀνδρέα. Στὴ Βοιωτία, ἀπὸ τὸ Λουκᾶ, στὴν Ἀλεξάνδρεια ἀπὸ τὸ Μάρκο, στὶς Ἀνατολικὲς Ἰνδίες ἀπὸ τὸ Θωμᾶ. Στὴ Ρώμη ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους Πέτρο καὶ Παῦλο. Ἔτσι, ἡ Ἀνατολὴ ἔχει πολλὰς ἀποστολικὰς ἐκκλησίας, ἐνῶ ἡ Δύση ἔχει μόνο μία, τῆς Ρώμης.

Ὅλες αὐτὲς οἱ Ἀποστολικὲς Ἐκκλησίαι βρίσκονταν μεταξύ τους ἐνωμέναι στὴν πίστι καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Χριστιανισμὸς ἀπὸ τὰ μέρη αὐτὰ γρήγορα διαδόθηκε, ὥστε μέσα σὲ διακόσια χρόνια ἦταν πὰ γνωστὸς στὸν κόσμον ὅλο.

14. Διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν.

Οἱ Χριστιανοί, ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα ποὺ ιδρύθηκε ἡ Ἐκκλησία, καταδιώκονταν, καθὼς εἶπαμε, ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους μὲ μανία. Ὅμως πολὺ μεγαλύτερη καὶ ἀγριώτερη καταδίωξη ὑπόφεραν οἱ Χριστιανοί ἀπὸ τοὺς Ἑθνικούς, τοὺς εἰδωολάτρεις.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης τοῦ Νέρωνα, τὸ 67 μ. Χ., ὡς τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, τοῦ αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου τὸ 313 μ. Χ., οἱ Χριστιανοί ὑπόφεραν τὰ πάντα. Φυλακίζονταν, ἐξωρίζονταν, βασανίζονταν καὶ θανατώνονταν.

Αὐτὴ ἡ καταδίωξη εἶχε πολλοὺς καὶ διαφοροὺς λόγους: Πρῶτα πρῶτα δὲν μποροῦσαν ν' ἀνεχθοῦν τὴ νέα θρησκεία οἱ αὐτοκράτορες, γιατί ἐνῶ αὐτοὶ εἶχαν δικαίωμα ζωῆς καὶ θανάτου στοὺς πολῖτες, ὁ Χριστιανισμὸς δίδασκε πὼς ἡ ζωὴ τοῦ κάθε ἀνθρώπου εἶναι στὴν ἐξουσία τοῦ Θεοῦ μόνον· ἐνῶ τοὺς αὐτοκράτορες τοὺς λάτρευαν γιὰ θεούς, ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἐπέτρεπε ἄλλη ἐκτὸς ἀπὸ τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ· ἐνῶ οἱ πολῖτες θεωροῦσαν ὡς ἀνωτέρους τοὺς νόμους τῆς πολιτείας, ὁ Χριστιανισμὸς ὥριζε γιὰ ἀνώτερο τὸ Θεῖο Νόμο. Λοιπὸν καὶ στοὺς αὐτοκράτορες καὶ στὴν πολιτεία ὁ Χριστιανισμὸς ἦταν ἀντίθετος.

Ἐπειτα, ἦταν καὶ ἄλλα συμφέροντα ποὺ χτυ-

ποῦσε ὁ Χριστιανισμός· ἦταν οἱ ἱερεῖς τῆς παλαιᾶς Θρησκείας, οἱ τεχνῖτες καὶ οἱ βιομήχανοι ποὺ κατασκεύαζαν κι ἐμπορεύονταν τὰ διάφορα θρησκευτικὰ ἀγάλματα κι ἀντικείμενα· ὅλοι αὐτοὶ ζημιώνονταν τώρα.

Ἐπειτα ἦταν οἱ διάφοροι φιλόσοφοι ποὺ ἔδειχναν τὴν περιφρόνησή τους σὲ μιὰ Θρησκεία ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ μιὰ τιποτένια χώρα, τὴν Παλαιστίνη. Τέλος, ὁ λαός, ποὺ δὲν μπορεῖ εὐκόλα νὰ λησμονήσει τὴν προγονικὴ Θρησκεία καὶ ποὺ νόμιζε ἀπὸ δεισιδαιμονία πὼς ὅ,τι κακὸ γινόταν, πυρκαγιά, πλημμύρα, σεισμὸς κλπ., ἦταν ἀπὸ τὸ θυμὸ τῶν θεῶν, ποὺ τὸν προκαλοῦσαν οἱ Χριστιανοί—ὁ λαὸς κυνηγοῦσε κι αὐτὸς μὲ σκληρότητα τοὺς Χριστιανούς.

Ὅταν ἦταν αὐτοκράτορας τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους ὁ ἀνισόρροπος Νέρων, θέλοντας νὰ πάρῃ μιὰ ἰδέα τῆς πυρκαγιᾶς ποὺ ἔκαψε τὴν Τροία, ὅταν οἱ Ἕλληνες τὴν κυρίεψαν, ἔβαλε φωτιά στὴ Ρώμη. Κάηκε τότε μεγάλο μέρος τῆς πόλης κι ὁ λαός, ποὺ ὑποψιάστηκε τὸν αὐτοκράτορα, ἄρχισε νὰ ἀγριεύῃ. Τότε ὁ Νέρων διάδωσε πὼς τὴ φωτιά τὴν εἶχαν βάλει οἱ Χριστιανοί. Ὁ λαὸς ποὺ τὸ πίστεψε ρίχτηκε τότε στοὺς Χριστιανούς μὲ τρομερὴ μανία. Ἔτσι ἔγινε ὁ πρῶτος μεγάλος διωγμὸς κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Ἀφάνταστα εἶναι τὰ μαρτύρια ποὺ ὑπόφεραν. Τοὺς ἔπιαναν, τοὺς ἄλειφαν μὲ πίσσα, τοὺς ἔδεναν ἐπάνω σὲ ξύλινους

στύλους καὶ τοὺς ἀναβαν στοὺς δρόμους καὶ στοὺς κήπους σὰν δημόσιες λαμπάδες. Τοὺς τύλιγαν μέσα σὲ δέρματα ἀγρίων θηρίων καὶ τοὺς ἄφηναν στὰ σκυλιὰ πὺν τοὺς κατασπάραζαν. Τότε θανατώθηκαν ἐκεῖ ἔτσι οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος, τὸ 67 μ. Χ.

Ὅταν αὐτοκράτορας ἦταν ὁ Δομιτιανός, τὸ 82—96 μ. Χ., ὅποιος ἦταν Χριστιανὸς κατηγορεῖτο σὰν ἄθεος. Τότε πάλι πλῆθος ἀπὸ Χριστιανούς βασανίστηκαν καὶ θανατώθηκαν. Στὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορα Τραϊανοῦ, τὸ 98—117, οἱ Χριστιανικὲς κοινότητες λογαριάστηκαν γιὰ ἐταιρεῖες πὺν δὲν ἐπιτρέπονταν στὸ Κράτος. Τότε πάλι κάθε Χριστιανὸς καταδιωκόταν σὰν ἐγκληματίας. Τότε μαρτύρησε καὶ θανατώθηκε μὲ σταύρωμα ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἱερουσαλήμ, ὁ Συμεών, πὺν ἦταν ὁ τελευταῖος συγγενὴς τοῦ Χριστοῦ στὴ ζωὴ, 126 χρόνων. Ἐπίσης τὸν ἐπίσκοπο τῆς Ἀντιοχείας Ἰγνάτιο, πὺν ἦταν κι αὐτὸς γέρος, τὸν πιάσανε καὶ τὸν ρίξανε στὰ θηρία.

Τὸν καιρὸ τοῦ αὐτοκράτορα Ἀντωνίου τὸ 138—161, κάψανε πάνω στὴ φωτιὰ τὸ γέροντα ἐπίσκοπο τῆς Σμύρνης τὸν Πολύκαρπο, πὺν ἦταν ὁ τελευταῖος μαθητὴς τῶν Ἀποστόλων.

Ἐπίσης στὴν ἐποχὴ τῶν αὐτοκρατόρων Μάρκου Αὐρηλίου τὸ 161 — 181, τοῦ Σεπτιμίου Σεβήρου, τὸ 193—212 καὶ πρὸ πάντων τοῦ

Δεχίου τὸ 249—251 ἔγιναν φοβεροὶ διωγμοί. Ὁ Δέκιος εἶχε ὀρίσει φριχτὰ βασανιστύρια γιὰ κείνους ποὺ δὲν ἐδέχονταν νὰ λατρεύουν τὰ εἰδῶλα. Τότε πολλοὶ ἐπίσκοποι μαρτύρησαν. Οἱ Χριστιανοὶ ἡσύχασαν ἓνα διάστημα ὕστερα ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς τοῦ Γάλλου καὶ τοῦ Οὐαλεριανοῦ τὸ 268—303. τριάντα πέντε χρόνια πέρασαν ἔτσι μὲ ἡσυχία. Μὰ σὰν πέρασε αὐτὸ τὸ διάστημα, σηκώθηκε ἐναντίο τους ὁ πιὸ ἄγριος διωγμὸς ἀπὸ ὅλους τοὺς προηγούμενους. Αὐτὸς ἔγινε τὸν καιρὸ τοῦ Αὐτοκράτορα Διοκλητιανοῦ, τὸ 284—305. Αὐτὸς ὥρισε θάνατο γιὰ ὅποιονδήποτε ἀρνιόταν νὰ δείξη λατρεία στὰ εἰδῶλα. Τότε θανατώθηκαν πολλοὶ κι ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ὁ ἅγιος Γεώργιος ὁ τροπαιοφόρος καὶ ὁ ἅγιος Δημήτριος ὁ μυροβλήτης.

15. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος.

Ὁ ἅγιος Γεώργιος ἦταν ἀπὸ ἀριστοκρατικὴ καὶ πλούσια οἰκογένεια καὶ καταγόταν ἀπὸ τὴν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας. Ἦταν ἀξιωματικὸς κι ἀπὸ πολὺ ἐνωρὶς εἶχε πάρει ἀνώτερους βαθμοὺς κι εἶχε θριαμβεύσει σὲ πολλὰ μάχες, γι' αὐτὸ ὀνομάζεται καὶ τροπαιοφόρος. Ὁ Χριστιανικὸς ζήλος τοῦ ἦταν μεγάλος καὶ μόλις πέθανε ὁ πατέρας του, μοίρασε τὴν περιουσία του στοὺς πτωχοὺς καὶ ἔδωσε τὴν ἐλευθερία σ' ὅλους τοὺς δούλους ποὺ

εἶχε. Ἀκούραστα ἐργάστηκε γιὰ τὴ διάδοση τῆς πίστεως καὶ κατώρθωσε ἀκόμα καὶ συγγενεῖς τοῦ αὐτοκράτορα Διοκλητιανοῦ νὰ κάμῃ Χριστιανούς. Γι' αὐτὸ ὁ Διοκλητιανὸς διάταξε καὶ τὸν ἀποκεφάλισαν, τὸ ἔτος 304.

Ἡ μνήμη τοῦ μεγαλομάρτυρα καὶ τροπαιοφόρου Γεωργίου ἐορτάζεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μας στὶς 23 Ἀπριλίου καὶ τότε ψέλνεται τὸ ἀπολυτίκιο :

«Ὡς τῶν αἰχμσλώτων ἐλευθερωτῆς καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς, ἀσθενούντων ἰατρός, βασιλέων ὑπέρμαχος, τροπαιοφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν». Δηλαδή : «Σὺ ποὺ ἐλευθέρωσες τοὺς δούλους σου καὶ βοήθησες τοὺς πτωχοὺς, ἐγιάτρεψες ἀρρώστους καὶ πολέμησες ὑπερασπίζοντας τὸ βασίλειο, τροπαιοφόρε, μεγαλομάρτυρα Γεώργιε, μεσίτευε στὸ Χριστὸ καὶ Θεό μας νὰ σωθοῦν οἱ ψυχές μας».

16. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος.

Ὁ ἅγιος Δημήτριος, ποὺ γεννήθηκε στὴ Θεσσαλονίκη ἦταν ἀπὸ ἀριστοκρατικὴ οἰκογένεια καὶ αὐτὸς καὶ εἶχε ἐπίσημη θέση στὴν Πολιτεία. Μόλις ὅμως μαθεύτηκε πὼς ἔγινε Χριστιανός, ὁ αὐτοκράτορας διάταξε καὶ τὸν ἐρρίξαν στὴ φυλακή.

Ἐκεῖ ὁ Δημήτριος δὲν ἔπαινε νὰ κηρύττῃ τὴ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ μὲ μεγάλο θάρρος, καὶ νὰ κάνῃ πολλοὺς νέους πιστοὺς. Ἀνάμεσα στοὺς νέους αὐτοὺς ἦταν κι ἓνα δυνατὸ παλληκάρι, ποὺ λεγόταν Νέστορας.

Μιὰ μέρα γίνονταν ἀγῶνες στὸ στάδιο τῆς Θεσσαλονίκης κι ἓνας δυνατὸς παλαιστής, εἰδωλολάτρης μὲ τ' ὄνομα Λυαῖος, προκαλοῦσε ὅποιονδήποτε νὰ βγῇ νὰ παλαίψουν, μὰ κανεῖς δὲν παρουσιαζόταν· ὅλοι φοβοῦνταν τὸ Λυαῖο.

Τότε ὁ Νέστορας ἀποφάσισε αὐτὸς νὰ πιαστῇ στὸν ἀγῶνα. Ἐτρεξε λοιπὸν πρῶτα καὶ πῆρε τὴν εὐλογία τοῦ διδασκάλου του τοῦ Δημητρίου ἀπὸ τὴ φυλακή. Κατόπιν παρουσιάστηκε στὸ στάδιο ἔμπρὸς στὸν ὑπερήφανο Λυαῖο. Ὁ Λυαῖος, καθὼς εἶδε τὸ Νέστορα, γέλασε, γιατί ἀληθινὰ ἦταν πολὺ δυνατότερός του. Μὰ ὁ Νέστορας εἶχε τὴ δύναμη τῆς πίστεως. Πιάστηκαν λοιπὸν στὸν ἀγῶνα καὶ δὲ χρειάστηκε πολὺ νὰ καταβάλλῃ ὁ Νέστορας τὸ Λυαῖο καὶ νὰ τὸν θανατώσῃ. Μὰ αὐτὸ δὲν ἄρεσε στὸν αὐτοκράτορα καὶ σὰν ἄκουσε νὰ λένε πὼς ὁ Νέστορας νίκησε, γιατί εἶχε τὴν εὐλογία τοῦ Δημητρίου, ἀγανάκτησε. Διάταξε λοιπὸν εὐθύς νὰ ἀποκεφαλίσουν τὸν ἅγιο μέσα στὴ φυλακή. Τοῦτο ἔγινε στὰ 306 μ. Χ. Τὸ σῶμα τοῦ ἁγίου Δημητρίου τάφηκε στὴ Θεσσαλονίκη ὅπου ὑπάρχει ἀκόμη σήμερα.

Τῇ μνήμῃ του ἐορτάζομε στίς 26 Ὀκτωβρίου καὶ τότε ψάλλεται τὸ ἀκόλουθο ἀπολυτίκιο :

«Μέγαν εὖρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον ἢ Οἰκουμένη, ἀθλοφόρε, τὰ ἔθνη τροπούμενον. Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἔπαρσιν, ἐν τῷ σταδίῳ θαρρύνας τὸν Νέστορα, οὕτως ἅγιε, μεγαλομάρτυς Δημήτριε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος». Ποὺ σημαίνει : «Μεγάλο ὑπερασπιστὴ βρῆκε στοὺς κινδύνους ἢ Οἰκουμένη ἐσέ, νικητὴ, ποὺ νίκησες τοὺς ἐθνικούς. Ὅπως λοιπὸν ταπείνωσες τὴν ὑπερηφάνεια τοῦ Λυαίου στὸ στάδιο, δίνοντας θάρρος στὸ Νέστορα, ἔτσι ἅγιε μεγαλομάρτυ Δημήτριε, παρακάλει τὸ Χριστὸ καὶ Θεό μας νὰ μᾶς χαρίσῃ τὴ μεγάλη του εὐσπλαχνία».

17. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος προστατεύει τὸ Χριστιανισμό.

Ὁ Χριστιανισμὸς μὲ τοὺς καταδιωγμοὺς καὶ τίς θυσίες τῶν πιστῶν του ὄχι μόνο δὲ σταματοῦσε, ἀλλὰ ξαπλωνόταν μὲ περισσότερη δύναμη. Δὲν ἔμενε πιά παρὰ νὰ βρεθῇ ἓνας δυνατὸς ἄρχοντας, ἓνας αὐτοκράτορας ποὺ νὰ πιστέψῃ στὸ Χριστὸ καὶ ἔτσι πιά ἡ νέα, ἡ ἀληθινὴ Θρησκεία νὰ πάρῃ τὴν ἐπίσημη θέσιν της στὴν κοινωνία. Κι αὐτὸ

γίνηκε τὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορα Κωσταντίνου.

Ὁ πατέρας τοῦ Κωσταντίνου, ὁ Κωσταντίνος Χλωρός καὶ ἡ μητέρα του ἡ Ἑλένη, εἶχαν ἀρχίσει νὰ νιώθουν τὴν ἀλήθεια τῆς καινούργιας πίστεως. Ἀπ' αὐτοὺς ὁ Κωσταντίνος εἶχε πάρει τὴν ἴδια ἰδέα, ὥσπου μιὰ μέρα στερεώθηκε ἡ πίστη μέσα του ἀπὸ ἓνα θεῖο ὄραμα πὺν εἶδε.

Ἦταν τότε τὸ Ρωμαϊκὸ κράτος διαιρεμένο καὶ τέσσερες Αὐτοκράτορες πάλευαν μεταξύ τους. Ἕνας ἀπὸ τοὺς τέσσερες, ὁ Κωσταντίνος, βρισκόταν σὲ πόλεμο μὲ τὸν Μαξέντιο τὸ ἔτος 312. Ἦταν λοιπὸν τὸ στρατόπεδο καὶ σκεπτόταν τὰ σχέδια τῆς μάχης ἓνα μεσημέρι, ὅταν βλέπη στὸν οὐρανὸ πάνω ἀπὸ τὸν ἀστραφτερὸ ἥλιο τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ μὲ τὴν ἐπιγραφὴ «ἐ ν τ ο ῦ τ ω ν ἰ κ α», πὺν ἡ σημασία του ἦταν φανερή: ὅτι δηλαδὴ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ σταυροῦ θὰ νικοῦσε. Καὶ τὴν ἴδια νύχια στὸ ὄνειρό του βλέπει τὸ Χριστὸ νὰ παρουσιάζεται μπροστά του μαζὶ μὲ τὸ ἴδιο οὐράνιο σημεῖο. Ὁ Χριστὸς τοῦ παράγγειλε νὰ κατασκευάσῃ καινούργια σημαία τοῦ στρατοῦ, πὺν νὰ ἔχῃ τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ καὶ μὲ τὴ σημαία αὐτὴ θὰ νικοῦσε. Ὁ Κωσταντίνος ἅμα ξύπνησε ἀμέσως ἔδωσε ἐντολὴ καὶ κατασκεύασαν τὴ σημαία σύμφωνα μὲ τὴν παραγγελία τοῦ Χριστοῦ. Ἡ σημαία αὐτὴ ὠνομάστηκε Λάβαιο.

Μὲ τὴ σημαία αὐτὴ ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ στρατοῦ του ὁ Κωσταντῖνος πολέμησε τὸ Μαξέντιο καὶ τὸν νίκησε. Ἔπειτα νίκησε καὶ τὸν ἄλλον αὐτοκράτορα, τὸ Λικίνιο, καὶ ἔμεινε μόνος του αὐτὸς αὐτοκράτορας τοῦ Ἀνατολικοῦ κράτους. Τότε ἔβγαλε διαταγὴν ὅτι ὅσοι θέλουν, εἶναι ἐλεύθεροι νὰ πιστεύουν στὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία καὶ κανεὶς δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ τοὺς πειράξῃ. Τὸ σπουδαῖο αὐτὸ γεγονός τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ποὺ σήμαινε τὴν ὁριστικὴν πᾶν ἐπικράτησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔγινε στὰ 313.

Ἔπειτα ὁ Κωσταντῖνος μετᾴφερε τὴν ἔδραν τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους ἀπὸ τῆς Ρώμης στὸ Βυζάντιο, ποὺ ὠνομάστηκε πρὸς τιμὴν τοῦ Κωσταντινουπόλεως καὶ ἔγινε πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως.

Τότε ἄρχισαν νὰ κτίζονται καὶ οἱ πρῶτοι Χριστιανικοὶ ναοί, ποὺ ἐπισημότερος, μεγαλύτερος καὶ λαμπρότερος ἔγινε ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας. Λίγο πρὶν πεθάνῃ ὁ Κωσταντῖνος, στίς 21 Μαΐου 337, βαπτίστηκε. Πέθανε στὴ Νικομήδεια καὶ τὸ λείψανό του μεταφέρθηκε στὴν Κωσταντινούπολιν καὶ τάφηκε στὸ ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ποὺ ὁ ἴδιος τὸν εἶχε κτίσει.

Ὁ Κωσταντῖνος ὠνομάστηκε ἀπὸ τὴν ἱστορίαν γιὰ τὰ κατορθώματά του Μέγας, ἡ δὲ Ἐκκλησία τὸν τιμᾷ ὡς ἰσαπόστολον καὶ ἅγιον, καθὼς καὶ τὴ

μητέρα του Ἑλένη. Ἡ Ἀγία Ἑλένη πήγε στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ βρῆκε τὸ μέρος, ὅπου ἦταν χωμένος ὁ τίμιος σταυρός. Ἐπίσης βρῆκε καὶ τὸν ἅγιό Τάφο τοῦ Σωτῆρος, ὅπου ἔκτισε τὸ ναὸ τῆς Ἀναστάσεως καὶ μέσα ὕψωσαν πανηγυρικὰ τὸν τίμιό Σταυρό.

Ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει τὴ μνήμη τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης στὶς 21 Μαΐου καὶ τότε ψέλνεται τὸ ἀκόλουθο ἀπολυτίκιο :

«Τοῦ Σταυροῦ σου τὸν τύπον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος καὶ ὡς ὁ Παῦλος τὴν κλῆσιν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀπόστολός σου, Κύριε, βασιλεύουσαν πόλιν τῇ χειρί σου παρέθετο· ἦν περισώζε διὰ παντός ἐν εἰρήνῃ, πρεσβεΐαις τῆς Θεοτόκου, μόνε φιλόανθρωπε». Ποὺ σημαίνει : «Τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ σου ὅταν εἶδε στὸν οὐρανὸ κι ἔτσι δέχτηκε τὴν κλήση (στὸ Χριστιανισμό) ὅπως καὶ ὁ Παῦλος, ὄχι ἀπὸ ἀνθρώπους (ἀλλὰ ἀπὸ σημεῖα δικά Σου) ὁ βασιλιάς ἀπόστολος (ὁ Κωνσταντῖνος) ἔβαλε κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία σου τὴ βασιλεύουσα πόλη (ἔκαμε δηλαδὴ Χριστιανικὴ τὴν Κωνσταντινούπολη)· αὐτὴ τὴν πόλη φύλαγέ την πάντοτε σὲ εἰρήνῃ, μὲ τὴ μεσιτεία τῆς Θεοτόκου, Κύριε, ποὺ εἶσαι ὁ μόνος φιλόανθρωπος».

18. Ὁ Ἄρειος. Ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Καθὼς εἶδαμε στὸ προηγούμενο κεφάλαιο, οἱ ἐπίσκοποι τῆς καθεμιᾶς μεγάλης περιφερείας συνέρχονταν σὲ σύνοδο κάθε φορὰ πὺν εἶχαν νὰ λύσουν ζητήματα ἐκκλησιαστικά. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἐπαρχιακὲς συνόδους, ἔγιναν καὶ μερικὲς μεγαλύτερες, ὅπου συνάχτηκαν ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τοῦ Κράτους καὶ συζήτησαν σπουδαῖα ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὲς οἱ σύνοδοι ὠνομάστηκαν Οἰκουμενικὲς καὶ ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συγκλήθηκε ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνο στὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας τὸ ἔτος 325, γιὰ νὰ λύσῃ ἓνα σπουδαῖο ζήτημα.

Κάποιος ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀλεξάνδρεια, πὺν ὠνομαζόταν Ἄρειος, εἶχε ἀρχίσει νὰ διδάσκῃ πὺς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν εἶναι Θεός, ὅπως ὁ Πατέρας, ἀλλὰ τὸ πὺν τέλειο κτίσμα τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξάνδρειας προσπάθησε νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸ νοῦ τοῦ Ἀρείου τὴν πλανερὴ αὐτὴ ιδέα, μὰ δὲν τὸ κατῶρθωσε. Τότε συγκάλεσε τοπικὴ σύνοδο, ὅπου συζητήθηκε καὶ καταδικάστηκε τοῦ Ἀρείου ἡ ιδέα. Ὅμως καὶ μ' αὐτὸ ὁ Ἄρειος δὲ συμμορφώθηκε καὶ ἔξακολουθοῦσε νὰ κάνῃ ὁπαδοὺς τῆς ιδέας του, πὺν γεννοῦ-

σαν κάθε τόσο αφορμές σ' ἐκκλησιαστικὲς ἀνωμαλίες καὶ διαμάχες.

Τότε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος συγκάλεσε τὴν πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, καθὼς εἶπαμε. Ἐκεῖ μίλησε ὁ ἴδιος στοὺς συναγμένους ἐπισκόπους καὶ τοὺς σύστησε νὰ ὁμονοοῦν. Ἐπειτα ἔγινε συζήτηση καὶ ὁ Ἀρειος καταδικάστηκε γιὰ αἵρετικός, δηλαδή ὅτι ἔσπερνε ιδέες ποὺ δὲν ἦταν σύμφωνες μὲ τὶς ἀλήθειες τῆς Ἐκκλησίας. Ἐξωρίστηκε λοιπόν, καθὼς καὶ μερικοὶ ἄλλοι ἐπίσκοποι ποὺ ἦταν ὁπαδοί του.

Ἐπειτα οἱ συνοδικοὶ ἔγραψαν τὰ ὀκτὼ ἄρθρα τοῦ «Πιστεύω», ὅπου ὁ ἀληθινὸς Χριστιανὸς παραδέχεται ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι γιὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ὅμοιος μὲ τὸν Πατέρα. Ἐπίσης τότε κανόνισαν καὶ διάφορα ἄλλα ζητήματα καθὼς καὶ τὸ πότε πρέπει νὰ εορτάζεται τὸ Πάσχα. Κανόνισαν δηλ, ὅτι πρέπει νὰ γιορτάζεται τὴν πρώτη Κυριακὴ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνοιξιάτικη Ἰσημερία. Στὴ σύνοδο αὐτὴ διακρίθηκε ὁ νεαρὸς διάκονος τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ἀλεξάνδρειας, ὁ Ἀθανάσιος, ποὺ γι' αὐτὸν θὰ μιλήσουμε στὸ ἀκόλουθο κεφάλαιο.

Σὲ δέκα χρόνια συγκλήθηκε ἡ δεύτερη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος στὴν Κωνσταντινούπολη. Αὐτὴ ἀσχολήθηκε πάλι μὲ τὴν αἵρεση τοῦ Ἀρείου καθὼς καὶ ἐνὸς καινούργιου αἵρετικοῦ, τοῦ Μακεδονίου, ποὺ δὲν παραδεχόταν αὐτὸς πάλι πὼς καὶ τὸ

Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι μιὰ ἄλλη μορφή τῆς τρισυπόστατης Θεότητος. Καὶ ἡ νέα σύνοδος καταδίκασε τὶς αἱρέσεις αὐτὲς καὶ συμπλήρωσε καὶ τὸ «πιστεύω» ἢ «Σύμβολο τῆς πίστεως» ὅπως λέγεται, γιὰ νὰ διακρίνωνται μ' αὐτὸ οἱ Ὁρθόδοξοι ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

19. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.

Καθὼς εἶδαμε, ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία πέρασε τοὺς διωγμοὺς τῶν εἰδωλολατρῶν, μὰ μπῆκε τώρα σὲ ἄλλες δυσκολίες, τὶς διάφορες αἱρέσεις. Τὶς αἱρέσεις αὐτὲς εὐτυχῶς βρέθηκαν δυνατοὶ καὶ φωτισμένοι ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες, πού μὲ τὴ διδασκαλία τους καὶ τὰ συγγράμματά τους κατώρθωσαν νὰ τὶς βγάλουν ἀπὸ τὴ μέση. Αὐτοὺς, πού ἐκαθάρισαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἔδειξαν τὸ σωστό τῆς δρόμο, δηλ. τὴν Ὁρθοδοξίαν, τοὺς ὀνομάζομε Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνας ἀπὸ τοὺς πρὶν σπουδαίους αὐτοὺς Πατέρες εἶναι ὁ Ἀθανάσιος, πού ἡ Ἐκκλησία τὸν ὠνόμασε γιὰ τὴν ἀξίαν του Μεγάλου.

Ὁ Ἀθανάσιος, νέος πολὺ ἀκόμη, στὴ σύνοδο τῆς Νικαίας, πού ἦταν διάκονος, διακρίθηκε μὲ τὴ δύναμιν τοῦ λόγου του καὶ τῆς σκέψης του. Ἐκεῖ πολέμησε τὸν Ἀρειανισμό μὲ ἐπιχειρήματα, πού ὅλοι τὰ θαύμασαν.

Ἀμα πέθανε ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρείας, ὁ

Ἀλέξανδρος, ἔγινε ἐπίσκοπος ὁ Ἀθανάσιος καὶ ἔμεινε τέτοιος 45 ὁλόκληρα χρόνια. Στὸ διάστημα ὅμως αὐτὸ δέκα φορές καταδικάστηκε σὲ ἐξορία ἀπὸ διάφορους αὐτοκράτορες, πού ἤθελαν τὸν Ἀρειανισμό. Τότε κινδύνεψε μάλιστα καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ του. Ἐγραψε πολλὰ συγγράμματα καὶ πέθανε στὰ 373. Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴ μνήμη τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ὑπερασπιστῆ τῆς Ὁρθοδοξίας στὶς 13 τοῦ Γενάρη. Στὶς 2 Μαΐου ἐορτάζεται ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου του καὶ τότε ψέλνεται τὸ ἀκόλουθο τροπάριο : « Στύλος γέγονας ὀρθοδοξίας, θείοις δόγμασιν ὑποστηρίζων τὴν Ἐκκλησίαν, Ἱεράρχα Ἀθανάσιε· τῷ γὰρ Πατρὶ τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον ἀνακηρύξας, κατήσχυνας Ἀρειὸν· Πάτερ ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος ». Πὺ σημαίνει : « Ἐγίνες στύλος τῆς Ὁρθοδοξίας, γιατί ὑποστήριξες τὴν Ἐκκλησία μὲ θεῖα δόγματα, ἱεράρχη Ἀθανάσιε· γιατί ἀφοῦ κήρυξες πὼς ὁ Γιὸς εἶναι ἴδιος στὴν οὐσία μὲ τὸν Πατέρα, ντρόπιασες τὸν Ἀρειὸν· ὅσιε πάτερ, παρακάλει τὸ Χριστὸ καὶ Θεό μας, νὰ μᾶς χαρίζη τὸ ἔλεός του.

20. Ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης.

Ὅλοι οἱ αὐτοκράτορες πὺ κυβέρνησαν ὕστερα ἀπὸ τὸ Μεγάλον Κωνσταντῖνον, προστάτευσαν τὸ Χρι-

στιανισμό. Ἄμα ὁμως γίνηκε αὐτοκράτωρ ὁ Ἰουλιανὸς στὰ 361—363, θέλησε νὰ τὸν καταδιώξη. Αὐτὸς ἐπειδὴ εἶχε σπουδάσει στὶς Ἑλληνικὰς σχολὰς τῆς Ἀθήνας, εἶχε ἀγαπήσει πολὺ τὴν παλιὰ εἰδωλολατρεία μὲ τοὺς δώδεκα θεοὺς. Αὐτὴ λοιπὸν τὴν ἐθνικὴ Θρησκεία θέλησε νὰ ξαναζωντανέψῃ κυνηγώντας τὸ Χριστιανισμό. Ἐδειξε εὐνοία σ' ὅλους τοὺς αἵρετικούς κι ἔτσι χώρισε τὴν Ἐκκλησίαν. Δὲν ἐπέτρεπε στοὺς Χριστιανούς νὰ σπουδάζουν τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, ἔμπασε στὴ λατρεία ἄσματα καὶ κηρύγματα τῆς παλαιᾶς Θρησκείας καὶ γενικὰ βοηθοῦσε καὶ προστάτευε τοὺς ἱερεῖς της. Δὲν κατώρθωσε ὁμως τίποτε μ' αὐτὰ ὁ Ἰουλιανὸς καὶ μ' αὐτὸν ἔσβησε πιά καὶ ἡ τελευταία ἐλπίδα νὰ ξαναζωντανέψῃ ὁ ἐθνισμός. Τὸ κατάλαβε αὐτὸ κι ὁ ἴδιος ὁ Ἰουλιανός, καὶ τὸν καιρὸ ποὺ πέθαινε σὲ μιὰ μάχη ὅπου εἶχε πολέμησῃ μὲ ἡρωϊσμό, φώναξε «Νενίκηκας, Γαλιλαῖε» ληλ. «ἐνίκησες, Χριστέ ! ». Ὁ Ἰουλιανὸς ἐπειδὴ ἔφυγε ἀπὸ τὴν πίστι ποὺ εἶχαν οἱ πρόγονοί του αὐτοκράτορες, ὠνομάστηκε *παρὰ βᾶτης* ἢ ἀποστάτης.

21. Ὁ Μέγας Βασίλειος.

Ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κι ὁ μέγας Βασίλειος, ποὺ γεννήθηκε

Β. Πετροῦνια : Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.—Ἐκδοσὴ 2η

4

στήν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας τὸ 330. Μὲ μεγάλη φροντίδα ἀνατρέφθηκε στὴ Χριστιανικὴ πίστι ἀπὸ τὴ μητέρα του τὴν Ἑμμέλεια κι ἀπὸ τὴ μάμμη του τὴ Μακρίνη. Ὁ Βασίλειος σπούδασε στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ στὴ φιλοσοφικὴ σχολὴ τῆς Ἀθήνας, ὅπου γνώρισε τὸν ἐπίσης μεγάλο ἱεράρχη ἀργότερα Γρηγόριο τὸ Ναζιανζηνὸ καὶ μ' αὐτὸν συνδέθηκε ἀδελφικά. Τὴν ἴδια ἐποχὴ ἔτυχε νὰ σπουδάζῃ ἐκεῖ κι ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης.

Ἀφοῦ τέλειωσε τὶς σπουδές του ὁ Μέγας Βασίλειος, ἔγινε πρῶτα γιὰ λίγον καιρὸ διδάσκαλος τῆς ρητορικῆς. Ἐπειτα πῆγε στὴν ἔρημο, ὅπου ἔμεινε ἀρκετὸν καιρὸ καταγινόμενος σὲ μελέτες καὶ προσευχές. Ὑστερα ἔγινε ἐπίσκοπος στὴν πατρίδα του.

Ὁ Βασίλειος ἅμα γίνηκε ἐπίσκοπος ἔδειξε τὰ μεγάλα χαρίσματα τῆς ψυχῆς του. Ἦταν παράδειγμα ὁ ἴδιος στὴν ὑπακοὴ τῶν Χριστιανικῶν ἐντολῶν. Ἀγαποῦσε τὸν πλησίον κι ἔδειχνε ἀτέλειωτη καλοκαγαθία, μὰ χωρὶς νὰ χάνῃ τὴν αὐστηρότητά του ὅταν χρειαζόταν. Τὸν καιρὸ ποὺ ἦταν αὐτοκράτορας ὁ Οὐάλης κι ἤθελε νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ιδέα τοῦ Ἀρείου, ἔστειλε ἕναν ἐπίτροπό του, τὸ Μόδεστο, σὲ πολλοὺς ἐπισκόπους τοῦ κράτους, νὰ τοὺς καταφέρῃ μὲ λόγια ἢ μὲ φοβέρες νὰ γίνουν Ἀρειανοί. Τότε μερικοὶ ἐπίσκοποι δὲν τόλμησαν ν' ἀντισταθοῦν στὴν προσταγὴ τοῦ αὐτο-

κράτορα. Ὅταν ὁμως ὁ Μόδεστος παρουσιάστηκε καὶ στὸ Βασίλειο, αὐτὸς ἀρνήθηκε ἀμέσως ν' ἀκούσῃ. Τότε ὁ Μόδεστος τὸν φοβέρισε ὅτι θὰ ἐξοριστῇ καὶ θὰ σκοτωθῇ μὲ βασανιστήρια, μὰ ὁ Βασίλειος ἀτάραχα τοῦ ἀποκρίθηκε :

«Τίποτα ἀπ' αὐτὰ δὲ φοβοῦμαι· νὰ μοῦ πάρετε τὴν περιουσία δὲ φοβοῦμε ἀφοῦ δὲν ἔχω τίποτα ἐκτὸς ἀπὸ κάτι παλιὰ φορέματα καὶ μερικὰ βιβλία· ἐξορία γιὰ μένα δὲν ὑπάρχει, γιατί στὸν κόσμον εἶμαι ξένος· βασανιστήρια δὲν μποροῦν νὰ γίνουν στὸ σῶμα μου, γιατί μὲ τὸ παραμικρό, καθὼς εἶναι ἔτσι ἀδύνατο, θ' ἀφήσῃ τὴ ζωὴ· μὲ τὸ θάνατο ἄλλωστε γινόμαστε ἓνα μὲ τὸ θεό, ποὺ ἀκριβῶς αὐτὸ εὐχόμεθα. Ἐμεῖς εἴμαστε φρόνιμοι καὶ ταπεινοὶ σ' ὅλους, ὅχι μόνο στὸν αὐτοκράτορα, ἀλλὰ καὶ στὸν πιὸ ἀσήμαντο ἄνθρωπο· ὅταν ὁμως πρόκειται γιὰ τὶς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, τίποτα δὲ μᾶς φοβίζει. Ἡ φωτιά, τὸ ξίφος, τὰ θηρία, καὶ τὰ νύχια ποὺ σκίζουν τὶς σάρκες, εἶναι γιὰ μᾶς περισσότερὸ ἀπόλαυση παρὰ φόβος. Ἄς τ' ἀκούσῃ αὐτὰ καὶ ὁ βασιλιάς».

Ο Αὐτοκράτωρ ὅταν ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Βασιλείου, θαύμασε καὶ δὲ θέλησε πιά καθόλου νὰ τὸν πειράξῃ.

Ἡ μεγαλύτερη ἀρετὴ τοῦ Βασιλείου ἦταν ἡ φιλανθρωπία. Ἀπὸ νέος μοίρασε ὅλη του τὴν περιουσία στοὺς πτωχοὺς. Ὅταν κάποτε ἔπεσε μεγάλη

πεινά στήν Καισάρεια, αὐτὸς ἔτρεφε πολλοὺς φτωχοὺς στὸ σπίτι του. Ἐκτίσε κι ἓνα πολὺ μεγάλο πτωχοκομεῖο, τὴ Βασιλειάδα, ποὺ τὸ συντηροῦσε ὁ ἴδιος.

Ἐγγραψε πολλὰ σοφὰ συγγράμματα, ὅπου καταδικάζει τὸν Ἀρειανισμό. Ἐπίσης ἐρμηνεῖς τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ἐγγραψε καὶ μιὰ Λειτουργία, ποὺ σήμερα γίνεται δέκα φορὲς στὸ διάστημα τοῦ χρόνου, δηλ. τὶς πέντε πρῶτες Κυριακὲς τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς, τὴ Μεγάλῃ Πέμπτῃ, τὸ Μεγάλο Σάββατο, τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων καὶ τὴ γορτὴ τοῦ Ἀγίου Βασιλείου. Ἡ μνήμη του γιορτάζεται τὴν 1 τοῦ Γενάρη.

22. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός.

Ὁ Γρηγόριος καταγόταν ἀπὸ τὴν Καππαδοκία καὶ τὰ πρῶτα βήματα στὸ Χριστιανισμό πῆρε ἀπὸ τὴν εὐσεβῆ μητέρα του τὴ Νόννη. Σπούδασε στήν Καισάρεια, στήν Ἀλεξάνδρεια καὶ στήν Ἀθήνα, ὅπου γνώρισε τὸ Βασίλειο καὶ συνεδέθηκε μαζί του μὲ μεγάλη φιλία. Ἐπειτα πῆγε στὸ ἐρημητήριό τοῦ Πόντου, ὅπου εἶχε πάει κι ὁ Βασίλειος. Ἐκεῖ μελέτησε ὅλα τὰ ἔως τότε συγγράμματα τὰ Ἐκκλησιαστικὰ καὶ τὴν Ἀγία Γραφή. Κατόπιν γύρισε στήν πατρίδα του τὴ Ναζιανζό, ὅπου ὁ πατέρας του ἦταν ἐπίσκοπος, καὶ χειροτονήθηκε ἀπὸ αὐτὸν διάκονος καὶ κατόπιν πρεσβύτερος. Ἡ με-

γάλη του ἁξία φημίστηκε γρήγορα κι ἀπὸ πολλὰ μέρη τὸν ζητοῦσαν γιὰ ἐπίσκοπο, αὐτὸς ὅμως δὲ δεχόταν, γιατί δὲν αἰσθανόταν τὶς δυνάμεις του ἱκετεῖς γιὰ διοικητικὰ καθήκοντα. Τότε στὴν Κωνσταντινούπολη ὁ Ἀρειανισμὸς εἶχε κατορθώσει νὰ κυριαρχήσῃ κι οἱ ὁπαδοί του εἶχαν πληθυνθῇ καὶ στενοχωροῦσαν τοὺς Ὁρθοδόξους. Αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι ζήτησαν τότε τὸ Γρηγόριο νὰ ρηθῇ στὴν Κωνσταντινούπολη, νὰ ἀναλάβῃ τὴ διοίκησίν τους καὶ νὰ σώσῃ τὴν Ὁρθοδοξία. Ὁ Γρηγόριος δέχτηκε καὶ πῆγε τότε στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου σιὸ μικρὸ νὰ τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας εἶπε τοὺς πέντε λόγους, πὺ μ' αὐτοὺς χτύπησε δυνατὰ τὸν Ἀρειανισμὸ καὶ πὺ ἔμειναν περίφημοι. Ἐπειδὴ σ' αὐτοὺς μίλησε γιὰ τὴ θεότητα τοῦ Λόγου (τοῦ Χριστοῦ) ὁ Γρηγόριος ὠνομάστηκε καὶ Θεολόγος.

Ὅταν ἔγινε αὐτοκράτωρ ὁ Θεοδόσιος ὁ Α', στὰ 380, ἔκαμε τὸ Γρηγόριο ἀρχιεπίσκοπο στὴν Κωνσταντινούπολη. Τότε ἔγινε κι ἡ δεύτερη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ὅπου ἦταν ὁ Γρηγόριος πρόεδρος. Δὲν μπόρεσε ὅμως πολὺν καιρὸ νὰ κρατήσῃ τὸν ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο ὁ Γρηγόριος, γιατί τοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ καταγίνεται μὲ διοικητικὰ πράγματα καὶ νὰ πολεμᾷ διαρκῶς τοὺς ἀντιδραστικούς. Γι' αὐτὸ ἔφυγε καὶ γύρισε στὴ Ναζιανζὸ κι ἀπὸ κεῖ ἀργότερα τραβήχτηκε σ' ἓνα ἐξοχικὸ τοῦ κτήμα, ὅπου καὶ πέθανε στὰ 390.

Ὁ Γρηγόριος ἦταν ἔξοχος ρήτορας καὶ συγγραφέας. Ἐγράψε πολλοὺς λόγους, ἐπιστολὰς καὶ ποιήματα καὶ θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς πιδ' μεγάλους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ μνήμη του γιορτάζεται στὶς 25 τοῦ Γενάρη.

23. Ὁ Θεοδόσιος καταδιώκει τοὺς Ἑθνικοὺς.

Ἐως τὴν ἐποχὴ πού ὁ Χριστιανισμὸς ἐπεκράτησε ὅλως διόλου, ἀγωνίστηκε πρὸς τοὺς Ἑθνικοὺς, πού τὸν καταδίωκαν. Ὅταν τέλος οἱ Ἑθνικοὶ νικῆθησαν καὶ λιγότεψαν κι ἔπαψαν πιά νὰ εἶναι ἐπικίνδυνοι, ὁ Χριστιανισμὸς προσπαθοῦσε νὰ τοὺς φέρη στὴν ἀληθινὴ Θρησκεία μὲ τὸν ἴδιον τρόπο πάντοτε, δηλ. μὲ τὴ διδασκαλία καὶ τὴν καλwsύνη. Ὅταν ὅμως ἔγινε αὐτοκράτορας ὁ Θεοδόσιος, θέλησε νὰ ἐπιβάλη τὸ Χριστιανισμὸ μὲ τὴ βία σ' ὅλους. Ἐβγαλε λοιπὸν διαταγὴ, πού μ' αὐτὴ κάθε εἰδωολάτρης ἔπρεπε νὰ καταδιώκεται σὰν ἑγκληματίας. Τότε ὁ λαὸς καὶ πολλοὶ ἀμόρφωτοι μοναχοὶ ἄρχισαν τὸ διωγμὸ στοὺς Ἑθνικοὺς καὶ τὴν καταστροφὴ τῶν ναῶν τους.

Στοὺς διωγμοὺς αὐτοὺς ἔπαιρνε μέρος κι ὁ στρατός, καὶ τὸ αἷμα τῶν Ἑθνικῶν χύθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τοὺς φανατικοὺς Χριστιανούς. Τότε καταστράφηκαν πολλὰ ἀριστουργήματα τῆς

ἀρχαίας τέχνης καὶ στὴν Ἀλεξάνδρεια καταστράφηκε ἀπὸ τὰ θεμέλια ἕνας περίφημος ναὸς τοῦ Θεοῦ Σεράπιδος, πὺν λεγόταν Σεραπεῖο.

Ὅλοι οἱ ἀληθινοὶ Χριστιανοὶ ἀντιστάθηκαν τότε στοὺς φανατικοὺς καὶ πολλοὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας κατηγόρησαν αὐστηρὰ αὐτὲς τὶς παρεκτροπές, μὰ ἡ φωνὴ τους δὲν μπορούσε τότε ν' ἀκουστῇ κι οἱ φανατικοὶ γύρω ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα δὲν ἔπαυαν νὰ τὸν σπρώχνουν νὰ ἐξαλείψῃ ὅλως διόλου τοὺς Ἐθνικοὺς. Καὶ κάθε ἀληθινὸς Χριστιανὸς κατακρίνει αὐτὲς τὶς παρεκτροπές πὺν ἔγιναν, γιατί ἐκτὸς πὺν ἱστορικὰ κειμήλια ἀφανίστηκαν, ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι τὸ Εὐαγγέλιο τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀνεκτικότητος κι ὅχι τῆς βίας καὶ τῆς ἀγριότητος.

Ἐν τούτοις ὅχι μόνον στὴν ἐποχὴ τοῦ Θεοδοσίου ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς διαδόχους του αὐτοκράτορες ὁ Χριστιανικὸς λαὸς καταδίωξε δυστυχῶς μὲ ἄγριος τρόπο τοὺς εἰδωλολάτρεις.

24. Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Ὁ Ἰωάννης εἶναι ὁ τρίτος μεγάλος ἱεράρχης τῆς Ἐκκλησίας, πὺν μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους δύο, τὸ Γρηγόριο καὶ τὸ Βασίλειο, ἀναψαν τὸ φῶς πὺν ἕως σήμερα φωτίζει τὴν Ὁρθοδοξία.

Ὁ Ἰωάννης γεννήθηκε στὴν Ἀντιόχεια καὶ

ἀνατράφηκε μὲ τὴν ἀληθινὴν Χριστιανικὴ πίστιν ἀπὸ τῆ μητέρας του τὴν Ἀνθούσα. Σπούδασε τὴ ρητορικὴ στὴ σχολὴ ἑνὸς περίφημου ἐθνικοῦ ῥήτορα, τοῦ Λιβανίου. Αὐτὸς ὅταν εἶδε τὴν μεγάλη ἀξία τοῦ Ἰωάννη στὴ ρητορικὴ τέχνη, εἶπε πὼς θὰ τὸν ἄφινε διάδοχό του, ἂν ὁ Ἰωάννης δὲν ἦταν Χριστιανός.

Ἀφοῦ τελείωσε τὶς ρητορικὰς σπουδὰς του ὁ Ἰωάννης βαπτίστηκε καὶ ἔπειτα μπῆκε στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Ἀντιοχείας, ὅπου εὐθὺς πῆρε τὴν πρώτη θέσιν ἀνάμεσα στοὺς συσπουδαστὲς του.

Ἀργότερα χειροτονήθηκε πρεσβύτερος στὴν Ἀντιόχεια. Ἀπὸ κεῖ ἡ φήμη του τόσο πολὺ διαδόθηκε, πὺν προσκλήθηκε στὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἔγινε Πατριάρχης. Ὡς Πατριάρχης ὁ Ἰωάννης ἔδειξε ὅλα του τὰ ἐκκλησιαστικὰ χαρίσματα. Ὁ λόγος του τόση γοητεία ἔφερε, ὥστε ἔλεγαν πὼς ἦταν ἀπὸ χρυσάφι. Γι' αὐτὸ τὸν ὠνόμασαν Χρυσόστομο.

Πολέμησε τοὺς αἵρετικούς, φρόντισε νὰ κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον στοὺς Ἐθνικούς, προστάτευσεν καὶ βοήθησεν φτωχοὺς καὶ ἀδυνατοὺς, κυβέρνησεν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ὀργάνωσιν μ' ἀγάπην ἀλλὰ καὶ μ' αὐστηρότητα, πάντα κήρυξε μὲ θάρρος τὴν ἀλήθειαν χωρὶς νὰ λογαριάσῃ κανέναν ὅσο ἐπίσημος καὶ ἂν ἦταν, παρὰ μόνον φροντίζοντας γιὰ τὴν ἡθικὴ καὶ τὴ δικαιοσύνη. Τότε κατηγοροῦσε καὶ τὴν

βασιλική αὐλή καὶ ἰδίῳ τὴν αὐτοκράτειρα Εὐδοξία γιὰ τὴν πολυτέλεια καὶ τὴν ἀπιστία της, Ἡ Εὐδοξία λοιπὸν κατώρθωσε νὰ καταδικαστῇ ὁ Ἰωάννης διὰ φορὰς σ' ἐξορία. Ὅταν ὁμως τὸν πῆγαιναν δεύτερη φορὰ στὸν Πόντο, δὲν μπόρεσε νὰ βαστίξῃ τὶς κακοπάθειες καὶ πέθανε, στὰ 407.

Ὁ Χρυσόστομος εἶναι ὁ πιὸ μέγας ἐκκλησιαστικὸς ρήτορας καὶ συγγραφέας, Ἐγραψε πολλὰ συγγράμματα, λόγους, ἐπιστολές, ἐρμηνείας τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ πλῆθος ἄλλες πραγματείες. Αὐτὸς τέλος ἔκαμε καὶ τὴ Λειτουργία ποὺ γίνεται σήμερα στὶς ἐκκλησίες τῆς Ὁρθοδοξίας. Τῇ μνήμῃ τοῦ γιορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας δύο φορὰς τὸ χρόνο, στὶς 13 τοῦ Νοέμβρη καὶ στὶς 27 τοῦ Γενάρη, ποὺ ἔγινε ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου τοῦ στὴ Κωνσταντινούπολη. Στὶς 30 τοῦ Γενάρη, ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει τὴ μνήμην καὶ τῶν τριῶν μεγάλων ἱεραρχῶν, τοῦ Βασιλείου, τοῦ Γρηγορίου καὶ τοῦ Ἰωάννη καὶ τότε ψέλνεται τὸ ἀπολυτίκιον :

«Τοὺς τρεῖς μεγάλους φωστῆρας τῆς τρισηλίου θεότητος. τοὺς τὴν Οἰκουμένην ἀκτῖσι δογμάτων θείων πυρσεύσαντας τοῖς μελιρρύτοις ποταμοῖς τῆς σοφίας, τοῖς τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας, Βασίλειον τὸν μέγαν καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ τῷ τὴν γλῶτταν χρυσορρήμονι, πάντες οἱ τῶν

λόγων αὐτῶν ἐρασταί. συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν· αὐτοὶ γὰρ τῇ Τριάδι ὑπὲρ ἡμῶν ἀεὶ προσβεύουσιν.» Ποὺ σημαίνει: Τοὺς τρεῖς πῶ μεγάλους φωστῆρες ποὺ φώτισαν τοὺς Χριστιανοὺς νὰ ἰδοῦν τὴ θεότητα τῆς Ἀγίας Τριάδος, ποὺ φεργοβόλησαν τὴν Οἰκουμένη μὲ τὶς ἀκτῖνες τῶν θείων διδασκαλιῶν τους, αὐτοὺς τοὺς ποταμοὺς τῆς γλυκυτάτης σοφίας, ποὺ ὅλη τὴν πλάση πότισαν μὲ τὸ νερὸ τῆς θεογνωσίας, τὸ Βασίλειο τὸ μεγάλο, τὸ Γρηγόριο τὸ θεολόγο καὶ τὸν Ἰωάννη τὸν περίφημο ποὺ ἀπὸ τὸ στόμα του ἔβγαине χρυσάφι, αὐτοὺς τοὺς τρεῖς ἱεράρχες ἃς συναχτοῦμε, ὅσοι θαυμάζουμε τὰ λόγια των καὶ ἃς τοὺς τιμήσωμε μὲ ὕμνους· γιατί αὐτοὶ πάντα μεσιτεύουν γιὰ χάρη μας στὴν Ἀγία Τριάδα».

25. Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ἡ οἰκοδόμησις τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ Α΄, ποὺ γίνηκε αὐτοκράτορας στὰ 527, θέλησε νὰ κυνηγήσῃ δυνατώτερα τοὺς ἐθνικοὺς. Ἔκαμε λοιπὸν καινούργιους νόμους ἐναντίο τους, ποὺ δύο ἀπ' αὐτοὺς ἦταν πραγματικὰ δυνατὰ κτυπήματα τῆς εἰδωλολατρείας: ὁ ἓνας τιμωροῦσε μὲ θάνατο ὅσους δὲν ἀσπάζονταν τὴ Χριστιανικὴ πίστι καὶ ὁ ἄλλος ἔκλεισε τὶς φιλοσοφικὰς σχολάς, ποὺ ὥς τότε κα-

τώρθωναν τὰ στηρίζουν τὴν παλιὰ Θρησκεία. Μία ἀπ' αὐτές ἦταν κι ἡ περίφημη σχολὴ τῆς Ἀθήνας.

Ἔτσι ὁ ἐθνισμὸς ἀπὸ μέρα σὲ μέρα λιγότευε, ὥσπου κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἐνάτου αἰῶνα χάθηκε ὁλότελα. Τελευταῖος λαὸς ποὺ ἀσπάστηκε τὸν Χριστιανισμὸ ἦταν οἱ Μανιᾶτες τὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορα Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα (στὰ 867).

Ὁ Ἰουστινιανός, πού ἡ ἱστορία γιὰ τὰ κατορθώματά του τὸν ὠνόμασε Μεγάλο, ξανάκτισε λαμπρότερο κι ὠραιότερο τὸ ναὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας, τῆς σοφίας δηλ. τοῦ Θεοῦ (τοῦ ἁγίου Πνεύματος). Ὁ ὑπέροχος αὐτὸς ναὸς εἶχε κτιστῇ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸ Μέγα Κωνσταντῖνο κι ὕστερα ὁ γιὸς του Κώνστας τὸν ἔκαμε πὶο μεγαλύτερο. Τὸν καιρὸ ποὺ ἔστειλαν τὸ Χρυσόστομο στὴν ἐξορία, ὁ λαὸς, γιὰ νὰ δείξῃ τὴν ἀγανάκτησή του, ἔβαλε φωτιά κι ἔκαψε τὸ ναό. Ὑστερα ξανακτίστηκε, μὰ καὶ πάλι τὸν ἔκαψαν σὲ μιὰ ἐπανάσταση ποὺ ἔγινε, τὴ λεγόμενη «στάση τοῦ Νίκα». Τότε λοιπὸν ὁ Ἰουστινιανός, σὰν τέλειωσε ἡ ἐπανάσταση, ἀποφάσισε νὰ τὸν ξανακτίσῃ πὶο μεγαλόπρεπο κι ἔριξε τὰ θεμέλιά του. Σὲ πέντε χρόνια, τὸ 537 εἶχε τελειώσει τὸ ἀριστούργημα αὐτὸ καὶ ὅταν γίνονταν τὰ ἐγκαίνιά του, ὁ Ἰουστινιανὸς φώναξε ἐνθουσιασμένος : « νενίκηκά σε, Σολομών ! », θέλοντας δηλαδὴ νὰ πῇ πὼς μὲ τὴν οἰκοδόμησιν τοῦ

ναοῦ αὐτοῦ, εἶχε νικήσει τὸ Σολομῶντα ποὺ εἶχε κτίσει στὰ Ἱεροσόλυμα τὸν περίφημο ἑβραϊκὸ ναό.

Τὸ κτίσιμο τῆς Ἀγίας Σοφίας στοίχισε τότε 390 ἑκατομμύρια σημερινές χρυσές δραχμές. Στολίστηκε μὲ ἀριστουργήματα, χρυσάφι καὶ πολύτιμα πετράδια. Στὴ μέση τοῦ προαύλιου ἦταν ἡ κρήνη, ὅπου οἱ πιστοὶ ποὺ ἔμπαιναν ἔνιβαν τὰ χέρια τους. Καὶ πάνω ἀπὸ τὴ βρύση αὐτὴ ἦταν ἡ περίφημη καρκινοβατοῦσα ἐπιγραφή, ποὺ ἔλεγε δηλ. τὸ ἴδιο, εἴτε ἀπὸ τὴν ἀρχή, εἴτε ἀπὸ τὸ τέλος διαβαζόταν :

ΝΙΨΟΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΜΟΝΑΝ ΟΨΙΝ

(πλύνε τίς ἁμαρτίες σου ὄχι μόνο τὸ πρόσωπο)

Μπαίνοντας κανεὶς μέσα στὸ ναὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας, μέσα στὸ χάος τοῦ τεράστιου αὐτοῦ χώρου, νιώθει τὸν ἑαυτό του νὰ ὑψώνεται ἀθέλητα στὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἀρχιτέκτονές του, ὁ Ἀνθέμιος κι ὁ Ἰσίδωρος κατῳρθωσαν ὅλον αὐτὸ τὸν τεράστιον ὄγκο νὰ τοῦ δώσουν ἀρμονία καὶ ἐλαφρότητα. Πρώτη φορὰ παρουσιάστηκε τότε στὸ Βυζάντιο καὶ ναὸς μὲ θόλο, γι' αὐτὸ κάθε ναὸς μὲ θόλο λέγεται τώρα πῶς εἶναι βυζαντινοῦ ρυθμοῦ. Ὁ θόλος ὁ πρῶτος ἔπλεσε ἀπὸ σεισμὸ στὰ 558, μὰ ξανακτίστηκε ἀμέσως κομψότερος, αὐτὸς ποὺ ὡς τὰ σήμερα εἶναι. Ὅταν στὰ 1453 ἡ Κωνσταντινούπολη κυριεύτηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἡ Ἀγία Σοφία ἔγινε τζαμί.

Ὅμως θὰ ρθῇ βέβαια ἡ ἐποχὴ πού ὁ ἱερὸς αὐ-
τὸς ναὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Χριστιανωσύ-
νης θὰ ξαναγίνη ναὸς τοῦ Κυρίου καὶ θὰ λειτουρ-
γηθῇ ἀπὸ Ἑλλήνες ἱερεῖς.

22. Ὁ αὐτοκράτορας Ἡράκλειος καὶ ὁ ἀκάθιστος ὕμνος.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ὁ Μέγας Κωσταντῖνος
εἶδε τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ στὸν οὐρανὸ καὶ ἔκα-
με τὸ λάβαρο γιὰ σημαία τοῦ στρατοῦ, ἡ Χριστια-
νικὴ πίστις δυνάμωνε πάντοτε τοὺς πολεμιστὲς καὶ
ἔσωζε τὸ κράτος. Μὰ ἡ δύναμις τῆς πίστεως φά-
νηκε ἀκόμα λαμπρότερα τὴν ἐποχὴ τοῦ μεγάλου
αὐτοκράτορα Ἡρακλείου, στὰ 610—630. Πόλεμοι
πού κράτησαν χρόνια καὶ αὐτοκράτορες ἀνίκανοι
καὶ σπάταλοι προηγουμένως εἶχαν φέρει τὸ κρά-
τος σὲ ἄθλια θέση. Καὶ βρῆκαν εὐκαιρία οἱ ἐχθροί,
οἱ Πέρσες καὶ οἱ Ἀραβες, νὰ κυριέψουν πολλὰ
μέρη τῆς αὐτοκρατορίας, καθὼς καὶ τὴν Ἱερουσα-
λήμ, ἀπὸ ὅπου πῆραν καὶ μετὰφεραν στὴ χώρα
τούς καὶ τὸν Τίμιον Σταυρό. Τέλος ἔφτασαν ἀκόμα
μπροστὰ στὴν πρωτεύουσα τὴν Κωσταντινούπολη
καὶ τὴν πολιορκήσαν γερὰ μὲ στόλο καὶ στρατό.
Ὁ λαὸς στὴν Κωσταντινούπολη λάτρευε ἰδιαίτερα
τὴν Παναγία καὶ τὴ θεωροῦσε ἀνέκαθε προστά-
τισσα καὶ πολιοῦχο τῆς πρωτεύουσας. Καὶ στὴν πε-

σταση λοιπὸν αὐτὴ τῇ φοβερῇ, δὲν ἔχασε τὴν πεποίθησίν του στὴν προστασία τῆς Θεοτόκου. Μὲ τὴν πίστη αὐτὴ ὁ στρατὸς τοῦ ἄξιου αὐτοκράτορα Ἡρακλείου, κατώρθωσε νὰ σώσῃ πάλι τὴν πόλιν πολεμώντας γενναῖα καὶ διώχνοντας τοὺς ἐχθρούς. Τότε ὁ λαὸς πανηγυρίζοντας ὕμνησε τῇ Θεοτόκῳ τὴν «ὕπερμαχο στρατηγὸν» ψάλλοντας ὄρθιος τὸν «ἀκάθιστο ὕμνον» ὅπως ὠνομάστηκε. Ὁ ἀκάθιστος ὕμνος εἶναι ἔργο τοῦ ποιητῆ Πισίδου καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 24 τροπάρια. Σήμερα ψέλνονται τὶς πρῶτες τέσσερες Παρασκευὲς τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς ἀπὸ 6 τροπάρια τὴν κάθε φορὰ καὶ τὴν πέμπτη βδομάδα τῆς Σαρακοστῆς ψέλνεται ὅλος μαζί.

Τότε ψάλλθηκε καὶ τὸ περίφημο κοντάκιο: «Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια, ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια, ἀναγράφω σοι ἡ πόλις σου, Θεοτόκε. Ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον, ἵνα κράζω σοι: Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε». Ποὺ σημαίνει; «Σ' ἐσὲ τὴν ὑπερμαχο στρατηλάτισσα, χρωστῶ τῇ νίκῃ, Παναγία, ποὺ λευθέρωσες ἐμένα τὴν πόλιν σου ἀπὸ τὸν κίνδυνον. Καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς κινδύνους γλύτωνέ με, ποὺ ἔχεις ἀκατάλυτη δύναμη, γιὰ νὰ σὲ προσφωνῶ: Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτη».

Ἀφοῦ ἔτσι σώθηκε ἡ Κωνσταντινούπολη καὶ

νίκησε ὁ Ἡράκλειος ὅλους τοὺς ἐχθρούς, κατώρθωσε νὰ ξαναπάρῃ ἀπὸ τοὺς Πέρσες καὶ τὸν Τίμιο Σταυρὸ καὶ νὰ τὸν φέρῃ στοὺς Ἁγίους Τόπους, ὅπου τὸν ἔστησε πανηγυρικὰ στὸ ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, ἐμπρὸς σ' ὅλο τὸ λαὸ πὺν ἔψελνε:

Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολίτευμα». Πὺν σημαίνει: «Σῶσε Κύριε, τὸ λαὸ σου καὶ εὐλόγησέ τον, χαρίζοντας νίκας στοὺς βασιλεῖς ἐναντίον τῶν βαρβάρων καὶ προστατεύοντας τὸ κράτος τῆς Χριστιανωσύνης».

Γι' ἀνάμνηση τῆς ἡμέρας πὺν ἡ Ἀγία Ἑλένη εἶχε βρῇ τὸ Σταυρὸ καὶ τῆς ἡμέρας πὺν ὁ Ἡράκλειος τὸν πῆρε πάλι ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς καὶ τὸν ἔστησε, γίνεται ἡ γιορτὴ τῆς ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στίς 14 Σεπτεμβρίου.

27. *Οἱ μοναχοὶ καὶ οἱ ἀσκητές. Ὁ Μέγας Ἀντώνιος.*

Κατὰ τὰ 200 μ. Χ. φανήκανε οἱ ἀσκητές, δηλ. Χριστιανοὶ πὺν θέλαν νὰ ἐξασκήσουν τὸν ἑαυτοὺς ὥστε νὰ ζοῦν χωρὶς ἀπολαύσεις. Ἦταν ἀπὸ αὐτοὺς ἄντρες καὶ γυναῖκες. Στὴν ἀρχὴ ἔμεναν μέσα στίς πολιτεῖες, ὕστερα τριαβιόνταν ἔξω

στὶς ἐρημιές, ὅπου ξέφευγαν καὶ τοὺς διωγμοὺς τῶν ἐχθρῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐκεῖ νήστευαν καὶ προσεύχονταν μέρα καὶ νύχτα καὶ ἔτσι νόμιζαν πὼς γίνονταν πρὸ ἄξιοι τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Ὁ πρῶτος πὺν ἔμεινε στὴν ἐρημιὰ ὅλη του τῆ ζωῇ ἦταν ἓνας Παῦλος ἀπὸ τὴν Θηβαΐδα. Αὐτὸς ἐγκαινίασε τὸν ἀσκητικὸ βίον. Ἐνενήντα ἑπτὰ χρόνια ἔζησε μέσα σὲ μιὰ σπηλιὰ στὴν ἔρημο τῆς Αἰγύπτου, ὅπου καὶ πέθανε τὸ 360. Περίφημος ἐπίσης ἀσκητῆς ἔγινε ὁ ἅγιος Ἀντώνιος. Αὐτὸς ἦταν πλούσιος νέος, πὺν πούλησε ὅλα του τὰ ὑπάρχοντα καὶ τραβήχτηκε καὶ αὐτὸς στὴν ἔρημο τῆς Αἰγύπτου. Πλῆθος Χριστιανοὶ πῆγαιναν ἐκεῖ νὰ τὸν θαυμάσουν,

Ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει τὴ μνήμη του στὶς 17 τοῦ Γενάρη.

Μέρα μὲ τὴν ἡμέρα ὁ ἀσκητισμὸς διαδιδόταν περισσότερο. Οἱ ἐρημιεὺς γέμιζαν ἀπὸ Χριστιανούς πὺν κατάφευγαν ἐκεῖ γιὰ νὰ γλυτώσουν τὸ κυνήγι τῶν ἐθνικῶν καὶ νὰ ἐπιδιοθοῦν στὶς στερήσεις καὶ στὴν προσευχή. Σιγὰ σιγὰ ἄρχισαν νὰ μαζεύωνται καὶ πολλοὶ πολλοὶ μαζὶ καὶ ἔτσι δημιουργήθηκε τὸ κοινόβιο τῆς ἐρημιᾶς, οἱ καλογέροι.

Πρῶτος πὺν ἔφτιαξε τέτοιο μοναστήρι ἦταν ὁ μαθητῆς τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου ὁ Παχούμιος. Αὐτὸς κατῴρθωσε νὰ συνάξῃ μαζὶ του 7000 μοναχοὺς καὶ αὐτὸς ἔκαμε καὶ τὸ πρῶτο γυναικεῖο

μοναστήρι, Κι ὅταν ὁ μοναχικὸς βίος διαδόθηκε πολὺ, ἔγιναν κι οἱ κανόνες αὐτοῦ τοῦ βίου ἀπὸ τὸ μέγα Βασίλειο, πὺν ὧς τὰ σήμερα ὑπάρχουν. Τὰ καθήκοντα τοῦ μοναχοῦ ἦταν κυρίως τρία : νὰ ὑπακούη, νὰ μὴν ἔχη καμιὰ περιουσία καὶ νὰ εἶναι ἐγκρατής.

Τὰ μοναστήρια πλήθαιναν μὰ δὲν ἔπαψαν κι οἱ ἀσκητές, πὺν πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ρίχναν τὸν ἑαυτό τους σὲ κακοπάθειες μεγάλες καὶ σὲ στερήσεις. νομίζοντας πὺς ἔτσι εὐχαριστοῦσαν πὺν πολὺ τὸ Θεό. Τέτοιοι ἦσαν κι οἱ στυλῖτες, καθὼς τοὺς ὠνόμασαν, ἐπειδὴ ἀνέβηκαν πάνω σὲ στύλους κι ἐκεῖ πέρασαν ὅλη τους τὴ ζωή. Ὁ πὺν ἀκουστός ἀπ' αὐτοὺς στάθηκε ὁ Συμεών, πὺν ἔμεινε πάνω σ' ἓνα στύλο κοντὰ στὴν Ἀντιόχεια τριάντα ὁλόκληρα χρόνια κηρύττοντας στὸν κόσμον τὴ μετάνοια

28. Οἱ Εἰκονομάχοι καὶ ἡ ἀναστύλωση τῶν εἰκόνων.

Τὴν ἐποχὴ πὺν ἦταν αὐτοκράτορας στὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ Λέων ὁ Ἰσαυρος, δηλ. κατὰ τὰ 717—741, ἓνα σπουδαῖο ζήτημα βγῆκε στὴ μέση, πὺν χώρισε τὸ λαὸ στὰ δυὸ καὶ τάραξε τὴν Ἐκκλησίαν. Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἦταν ἂν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχουν εἰκόνες στοὺς ναοὺς ἢ ὄχι. Τὸ πολὺ πλῆθος τὶς ἠθέλε, οἱ μορφωμένοι δὲν τὶς ἀνέχονταν. Κι ἄρχισε ἀνάμεσα στίς δυὸ ἀντίθετες ἰδέες, ἀνάμεσα

Β. Πετρούνια : Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία. — Ἐκδοσὴ 2η 5

στοὺς εἰκονολάτρεις καὶ στοὺς εἰκονομάχους, ἕνας ἀγώνας πὺν κράτησε χρόνια.

Στὸ ζήτημα αὐτὸ φανερὸ εἶναι πὺς περισσότερο δίκιο εἶχαν οἱ εἰκονομάχοι. Γιατὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς κήρυξε πὺς ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα καὶ σὰν τέτοιο πρέπει ὁ Χριστιανὸς νὰ τὸν θεωρῇ καὶ νὰ τὸν λατρεύῃ. Οἱ εἰκονολάτρεις, μὲ τὴ μεγάλη προσκόλλησιν πὺν εἶχαν στὶς εἰκόνες, ἔφταναν στὸ σημεῖο νὰ δύνουν σ' αὐτὲς καὶ μόνο σ' αὐτὲς τὴ λατρεία τους, χωρὶς ἡ διάνοια καὶ ἡ ψυχὴ τους νὰ σηκώνεται στὴν ιδέα τοῦ ἁυλου Θεοῦ. Ἔτσι δηλαδὴ καταντουσαν κι αὐτοὶ εἰδωολάτρεις ψευτοχριστιανοί.

Ὁ αὐτοκράτορας Λέων Ἰσαυρος διάταξε νὰ ἀπαγορευτῇ ἡ λατρεία στὶς εἰκόνες καὶ νὰ τὶς βγάλουν ἀπὸ τὶς Ἐκκλησίες. Αὐτὴ ἡ διαταγὴ ἔφερε φοβερὴ ἀναστάτωση. Κι ἡ ταραχὴ ἔφτασε σὲ μεγάλο βαθμὸ, ὅταν ὁ διάδοχος τοῦ Λέοντα, ὁ Κωσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος, ἔδωσε ἀκόμα πιὸ αὐστηρὲς διαταγὲς καὶ κάθε ἀντίσταση χτυπιόταν ἀλύπητα.

Τότε πολλοί, ἰδίως καλόγεροι, πὺν περισσότερο ἀπ' ὅλους ἀντιστέκονταν στὸ βγάλσιμο τῶν εἰκόνων, ἔξωρίστηκαν, φυλακίστηκαν, βασανίστηκαν, καὶ θανατώθηκαν. Ὅταν κάθηκε στὸν αὐτοκρατορικὸ θρόνο ἡ Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία, συγκλήθηκε πάλι μία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος νὰ δώσῃ μιὰ λύσιν στὸ ζήτημα. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ, πὺν εἶναι ἡ ἔβδομη στὴ

σειρά, ἀναστύλωσε τὶς εἰκόνες, δηλ. ὥρισε ὅτι οἱ εἰκόνες χρειάζονται μὰ ὅχι γιὰ νὰ τὶς λατρεύουν οἱ Χριστιανοί, παρὰ μόνο γιὰ νὰ τοὺς δίνουν τιμὴ καὶ προσκύνηση. Τότε ἡσύχασαν τὰ πράγματα, μὰ γιὰ λίγον καιρό. Γιατὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν Εἰρήνην ἄλλοι αὐτοκράτορες ξανάρχισαν τὸν πόλεμο στὶς εἰκόνες, ὥσότου τέλος ἡ αὐτοκράτειρα Θεοδώρα σὲ μιὰ νέα Σύνοδο (στὰ 742) ξανάφερε, ὁριστικὰ πιά αὐτὴ τὴ φορά, τὶς εἰκόνες. Τὸ γεγονὸς αὐτό, πὺ ἔδωσε τέλος σὲ μιὰ τόσο μεγάλη τρικυμία, ἡ Ἐκκλησία ὥρισε νὰ γιορτάζεται κάθε χρόνο τὴν πρώτη Κυριακὴ τῆς Μεγ. Σαρακοστῆς, πὺ ὠνομάστηκε Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ ψέλνεται τὸ ἀκόλουθο ἀπολυτίκιο :

«Τὴν ἄχραντον εἰκόνα σου προσκυνοῦμεν, Ἀγαθὲ, αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, Χριστὲ ὁ Θεός· βουλήσει γὰρ ἡδύοκησας σαρκὶ ἀνελθεῖν ἐν τῷ σταυρῷ, ἵνα ρύσῃ οὓς ἔπλασας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ· ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμεν σοι : χαρᾶς ἐπλήρωσας τὰ πάντα, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν κόσμον». Πὺ ἐξηγεῖται ἔτσι : «Τὴν εἰκόνα σου τὴν ἱερὴν προσκυνοῦμε, Ἀγαθὲ Χριστὲ καὶ Θεέ μας, ζητώντας συγχώρεση ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες μας, γιατί Ἐσὺ θέλησες νὰ σταυρωθῇς, γιὰ νὰ σώσης ἐμᾶς τὰ πλάσματά σου ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ πονηροῦ. Γι' αὐτὸ μ' εὐχαρίστηση φωνάζομε πρὸς σέ: Παντοῦ σκόρπισες τὴ

χαρά, Σωτήρα μας, πού ἤρθες κι ἔσωσες τὸν κόσμον».

29. Ὁ Πατριάρχης Φώτιος. Τὸ σχίσμα.

Ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία πότε πότε ταραζόταν ἀπὸ διάφορα ζητήματα πού ἔβγαινον στὴ μέση, μὰ στὸ τέλος βρισκόταν ἡ σωστὴ λύση, μὲ τὴ συζήτηση πού γινόταν στὶς Συνόδους, κι ἔτσι ἡσύχαζαν πάλι τὰ πράγματα κι ἡ Χριστιανωσύνη σ' ὅλο τὸν κόσμον ὁμονοοῦσε. Ὅμως ἦλθε μιὰ ἐποχὴ πού ἡ ὁμόνοια αὐτὴ ἔσπασε κι ἡ Ἐκκλησία χωρίστηκε σὲ Ἀνατολική, τὴν Ὁρθόδοξη, καὶ σὲ Δυτικὴ, τοῦ Πάπα. Ὁ χωρισμὸς αὐτὸς ὠνομάστηκε σ χ ί σ μ α καὶ οἱ ἀφορμές του ἦταν αὐτές :

Οἱ πέντε Πατριάρχες Ρώμης, Κωνσταντινουπόλεως, Ἱερουσαλὴμ, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιόχειας διοικοῦσαν πάντα τὴν περιφέρειά τους, χωρὶς ν' ἀνακατεύωνται ὁ ἓνας στὴ διοίκηση τοῦ ἄλλου, παρὰ ἦταν ὅλοι ἰσότιμοι. Κατὰ τὰ 200 ὅμως μ.Χ. ὁ Πατριάρχης τῆς Ρώμης νόμισε πὼς αὐτὸς εἶχε μεγαλύτερα δικαιώματα ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἔλεγε πὼς πρώτη πρωτεύουσα ἦταν ἡ Ρώμη κι ἀνώτερη Ἐκκλησία ἦταν τῆς Ρώμης, γιατί τὴν ἱδρυσε ὁ Ἀπόστολος Πέτρος. Πῆρε τ' ὄνομα Πάπας, ἄρχισε νὰ μπάζη καινούργια πράγματα στὴ Θρησκεία καὶ κάθε τόσο γύρευε νὰ μπαίνει στὰ ἰδιαίτερα τῶν ἄλλων Πατριαρχείων. Σ' ὅλα αὐτὰ οἱ ἄλλοι Πατριάρχες ἀντιστέκονταν πάντα

κι ὁ χωρισμὸς σιγώσκει, μὰ δὲ γινόταν ἐπίσημα.

Ὅταν ἀνέβηκε στὸ Βυζαντινὸ θρόνο ὁ Μιχαὴλ Γ' ποὺ ἦταν ἀνήλικος, ἀνάλαβε τὰ βασιλικά καθήκοντα ὁ θεῖος του ὁ Βάρδας. Τότε Πατριάρχης ἦταν ὁ Ἰγνάτιος. Ὁ Βάρδας βρέθηκε μὲ τὸν Ἰγνάτιο σὲ διχογνωμία καὶ τὸν κατέβασε ἀπὸ τὸν Πατριαρχικὸ θρόνο. Καὶ γιὰ νὰ μὴν ἐρεθιστῇ ὁ λαός, ποὺ ἀγαποῦσε τὸν Ἰγνάτιο, ἔκαμε Πατριάρχη ἕναν ἀνώτερο ὑπάλληλο τοῦ παλατιοῦ τὸ Φώτιο, ποὺ ἦταν σ' ὅλο τὸν κόσμῳ γνωστὸς γιὰ τὴ σοφία του, τὴν ἀσπιλὴ ἠθικὴ του καὶ τὴν εὐγενικὴ του καταγωγή. Στὴν ἀρχὴ δὲ δεχόταν, μὰ στὸ τέλος ὑποχώρησε καὶ μέσα σ' ἑξι μέρες ὁ Φώτιος ἀπὸ αὐλικὸς ἔγινε Πατριάρχης περνώντας στὴ σειρὰ ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα. Καὶ γιὰ νὰ πάψουν νὰ παραπονοῦνται οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Ἰγνατίου, συγκλήθηκε μεγάλη Σύνοδος γιὰ νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν ἐκλογή. Στὴ Σύνοδο αὐτὴ προσκλήθηκαν καὶ ἔστειλαν ἀντιπροσώπους ὅλοι οἱ Πατριάρχες. Ὁ Πάπας ὅμως δὲν περιορίστηκε νὰ στείλῃ δυὸ ἀντιπροσώπους, παρὰ ἔστειλε καὶ ἐπιστολὴ στὸν αὐτοκράτορα, κατηγορώντας τὸν ὅτι κατέβασε τὸν Ἰγνάτιο δίχως νὰ ζητήσῃ πρωτύτερα τὴν ἀδεία του καὶ ἀνέβασε τὸ Φώτιο ἐνῶ δὲν ἦταν κληρικὸς. Αὐτὴ ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Πάπα ἦταν ἀλαζονικὴ καὶ ἄτοπη, γιὰ ποτὲ ἕως τότε δὲν εἶχε ἐρωτηθῇ κανεὶς Πατριάρχης γιὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωσταν-

νινουπόλεως κι οὔτε κανέννας ἐκκλησιαστικὸς κανόννας ἀπαγόρευε νὰ ἀνέβῃ στὸν Πατριαρχικὸ θρόνο ἓνας λαϊκός. Δὲ δόθηκε ὁμως σημασία σ' αὐτὸ τὸν τρόπο τοῦ Πάπα κι ἡ Σύνοδος ὁμόφωνα ἐπικύρωσε τὴν ἐκλογὴ τοῦ Φωτίου. Ὁ Πάπας τότε συγκάλεσε κι αὐτὸς μιὰ δική του Σύνοδο στὴ Ρώμη κι αὐτὴ ἔβγαλε ἄκυρη τὴν ἐκλογὴ τοῦ Φωτίου κι ἀφώρισε καὶ τοὺς δυὸ ἀντιπροσώπους τοῦ Πάπα, πὺ εἶχαν ἀναγνωρίσει τὸ Φώτιο στὴ Σύνοδο τῆς Κωνσταντινούπολης.

Μ' αὐτὸ πὺ ἔκαμε ὁ Πάπας ἐρεθίστηκαν πολὺ στὴν Κωνσταντινούπολη, ὁμως πάλι ὁ Φώτιος προτίμησε νὰ μὴ δώση στὸ πρᾶγμα τὴ μεγάλη σημασία πὺ εἶχε, γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὸν κίνδυνο τοῦ χωρισμοῦ. Μὰ ὁ Πάπας δὲν ἄργησε νὰ δώση νέαν ἀφορμὴ. Στὴ Βουλγαρία ἀκόμη τότε δὲν εἶχε περάσει ὁ Χριστιανισμός. Δυὸ Ἕλληνες μοναχοὶ ὁμως, ὁ Μεθόδιος κι ὁ Κύριλλος κατῴρθωσαν νὰ φέρουν στὴ Χριστιανικὴ πίστη τὸ βασιλιά τῶν Βουλγάρων τὸ Βόγορη. Κι ὅταν ὁ Βόγορης βαπτίστηκε, ὅλος ὁ βουλγαρικὸς λαὸς θέλησε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμά του. Τότε ὁ Πατριάρχης Φώτιος ἔστειλε ἱερεῖς γιὰ νὰ διοργανώσουν τὴ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία. Μὰ καθὼς τὸ ἔμαθε ὁ Πάπας Νικόλαος, δὲν ἔχασε καιρό, στέλνει κι αὐτὸς δικούς του ἱερεῖς. Οἱ ἱερεῖς αὐτοὶ οἱ Λυτικοὶ φέρονταν μὲ πολὺ ἄσχημο κι ὑβριστικὸ τρόπο

στοὺς ἱερεῖς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Κι ὅχι μόνον αὐτό, παρὰ καὶ σκόρπιζαν διάφορες διδασκαλίες νέες ποὺ δὲν ἦταν καθόλου σύμφωνες μετὴν Ἀγία Γραφή καὶ τὴν Ἱερὰ Παράδοση.

Δίδασκαν παραδείγματος χάρι πὼς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἔρχεται κι ἀπὸ τὸν Πατέρα κι ἀπὸ τὸν Υἱό. ἐνῶ, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς εἶχε διδάξει, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν ἔρχεται παρὰ μόνο ἀπὸ τὸν Πατέρα. Τότε ὁ Φώτιος ἔκρινε πᾶς πὼς δὲν τοῦ ἐπιτρεπόταν νὰ κάνῃ ὑπομονή, μπρὸς στὴ διαγωγὴ αὐτῇ τοῦ Πάπα, ποὺ ζημίωνε τὴν Ἐκκλησία. Ἐβγαλε λοιπὸν κι ἔστειλε μιὰ ἐγκύκλιο σ' ὅλους τοὺς Πατριάρχες τῆς Ἀνατολῆς ὅπου διαμαρτυρόταν γιὰ τὶς αὐθαιρεσίες καὶ τὶς παρεκτροπὲς τοῦ Πάπα καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς παρακαλοῦσε νὰ συνέλθουν σὲ Σύνοδο νὰ σκεφτοῦν.

Ἐγινε λοιπὸν πραγματικὰ ἡ Σύνοδος στὴν Κωνσταντινούπολη στὰ 867, ὅπου ὅλοι οἱ Πατριάρχες εἶχαν τοὺς ἀντιπροσώπους τους. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἀφώρισε τὸν Πάπα καὶ τοὺς ὁπαδοὺς του κι ἔτσι ἀπὸ τὴν ὑπεροψία καὶ τὴ φιλαρχία τῶν Παπῶν ἔγινε τὸ σχίσμα μέσα στὴ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ποὺ τὴ χώρισε σὲ Ἀνατολικὴ καὶ Δυτικὴ. Πολλὲς φορὲς ὕστερα τὰ κατοπινὰ χρόνια ἔγινε προσπάθεια νὰ ξαναενωθοῦν οἱ δυὸ ἐκκλησίες—ἰδίως ἀπὸ τοὺς αὐτοκράτορες τῆς Κωνσταντινούπολης, ὅταν χρειάζονταν τὴ βοήθεια τοῦ Πάπα κατὰ τῶν

ἐχθρῶν τους—μὰ πάντοτε ἀπέτυχαν. Κι ἔτσι ὡς τὰ σήμερα ἡ Ὁρθόδοξη Ἀνατολική Ἐκκλησία εἶναι χωρισμένη ἀπὸ τὴ Δυτικὴ κι ἡ ἔνωσή τους φαίνεται πιά ἀκατόρθωτη, γιὰτὶ ἡ ὑπερηφάνεια τῶν Παπῶν ἔφτασε στὸ σημεῖο νὰ κηρύξουν πὼς αὐτοὶ ἔχουν τὸ ἀλάθητο.

Εἶδαμε πὼς τὸ Χριστιανισμὸ στὴ Βουλγαρία τὸν διάδωσαν οἱ δυὸ ἀδελφοὶ ὁ Μεθόδιος κι ὁ Κύριλλος. Αὐτοὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Βουλγαρία ἔκαμαν Χριστιανούς καὶ τοὺς Σέρβους κι ὅλους τοὺς Σλαβικοὺς λαούς. Βρῆκαν μάλιστα καὶ τὴν Σλαβονικὴ γραφὴ, ποὺ σ' αὐτὴ ἔγραψαν τὴν Ἀγία Γραφὴ καὶ ἄλλα βιβλία ἐκκλησιαστικά, γι αὐτὸ λέγονται κι ἀπόστολοι τῶν Σλάβων. Οἱ Ρῶσσοι ἔγιναν Χριστιανοὶ στὰ 988, ὅταν ὁ αὐτοκράτοράς των Βλαδίμηρος βαπτίστηκε καὶ πῆρε γυναῖκά του τὴ Χριστιανὴ Βυζαντινὴ πριγκήπισσα τὴν Ἄννα. Ὁ Βλαδίμηρος ἦταν ἑγγονος τῆς μεγάλης δούκισσας Ὀλγας ποὺ ἀπὸ πρὶν εἶχε βαπτιστῇ στὴν Κωνσταντινούπολιν κρυφὰ Χριστιανή.

30. *Θρησκευτικὴ μεταρρύθμιση στὴ Δύση. Ὁ Λούθηρος.*

Οἱ Πάπαι δὲ χώρισαν μόνο τὴ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν Ἀνατολική, παρὰ ἔγιναν αἵτιοι νὰ γίνῃ χωρισμὸς καὶ μέσα σ' αὐτὴ τὴ Δυτικὴ Ἐκκλησία. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι ἔμπαζαν κάθε μέρα καὶ

καινούργια πράγματα στή Θρησκεία, φεύγοντας διαρκῶς ἀπὸ τὴν Ἀγία Γραφή καὶ τὴν Ἱερὰ Παράδοση, ζοῦσαν καὶ μὲ τρόπον ἀταίριαστο μὲ τὴν ὑψηλὴ ἀποστολὴ τους. Ρίχτηκαν στὴν πολυτελεῖ καὶ ἄσωτη ζωὴ πού, μὴ μπορώντας μὲ τὰ ταχτικά χρηματικά τους μέσα ν' ἀνταποκριθοῦν σ' αὐτή, βρῆκαν τὰ συχωροχάρτια.

Πουλοῦσαν δηλ. σ' ὅποιον Χριστιανὸ ἤθελε νὰ τοῦ συχωρεθοῦν οἱ ἁμαρτίες του, ἓνα χαρτὶ ὅπου ὁ Πάπας ἔγραφε τὴν ἄφεση ἁμαρτιῶν. Ἔτσι λοιπὸν ὁ κάθε Χριστιανὸς ἂν τυχὸν ἔπεφτε σὲ καμιὰ ἁμαρτία καὶ ἤθελε νὰ συχωρεθῇ καὶ νὰ σωθῇ, δὲ χρειαζόταν τώρα νὰ δείξῃ μετάνοια, καθὼς δίδασκε ὁ Σωτήρας, παρὰ ἀρκοῦσε νὰ εἶχε μερικὰ χρήματα· μ' αὐτὰ ἀγόραζε τὴ συχώρεσή του καὶ δὲν εἶχε κανέναν ἀνάγκη, παρὰ ὅσο εἶχε χρήματα μποροῦσε νὰ δίνη καὶ νὰ περνοῦν οἱ ἁμαρτίες του. Αὐτὴ ἡ δουλειὰ παράγινε κατὰ τὸ 1600. Ὁ τότε Πάπας Λέων ὁ δέκατος, ἔστειλε μερικοὺς καλόγερους νὰ γυρίζουν παντοῦ στὴν Εὐρώπῃ πουλώνοντας συχωροχάρτια καὶ μαζεύοντας χρήματα.

Τότε ἔφτασε ἓνας ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς αὐτοὺς ποὺ λεγόταν Τζέτζελος καὶ σὲ μιὰ πόλιν τῆς Γερμανίας, τὴ Βυρτεμβέργη. Ἐκεῖ ζοῦσε ἓνας ἀληθινὸς Χριστιανός, μοναχὸς καὶ δάσκαλος στὴ Θεολογία ὁ Λοῦθηρ ο ς.

Αὐτὸς σὰν εἶδε τὸ Τζέτζελο νὰ γυρίζῃ πουλώνον-

τας αὐτὸ τὸ ἐμπόρευμα, τὰ συχωροχάρτια, τὸν ἔπιασε μέγας θυμὸς καὶ ἀποφάσισε νὰ πολεμήσῃ αὐτὸ τὸν καπηλισμὸ τῆς Ἐκκλησίας-ἀπὸ τὸν Πάπα. Κάθησε λοιπὸν καὶ ἔγραψε σ' ἓνα χαρτὶ τὸ κατηγορητήριον τῶν συχωροχαρτιῶν καὶ ὅλης τῆς πολιτείας τοῦ Πάπα καὶ πὼς ὁ ἀληθινὸς Χριστιανὸς πρέπει νὰ σώζεται καὶ νὰ συχωριέται μόνο μὲ τὴν πραγματικὴν του μετάνοιαν. Αὐτὸ τὸ περίφημον ἔγγραφο, μὲ τὰ 95 ἄρθρα του, τὸ κόλλησε ὁ Λούθηρος ἓνα πρωί, στίς 31 τοῦ Ὀκτώβρη τοῦ 1517, στὴν πόρτα τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ στὴ Βυρτεμβέργη.

Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ τὰ 95 αὐτὰ ἄρθρα τάξερε ὅλη ἡ Εὐρώπη. Ὁ Πάπας ἔγινε ἔξω φρενῶν. Ἔστειλε μιὰ βούλλα, δηλ. ἓνα παπικὸ ἔγγραφο, στὸ Λούθηρον ὅπου τὸν κήρυττε αἰρετικὸ καὶ τὸν φοβέριζε πὼς θὰ τὸν ἀφορίσῃ ἂν μέσα σ' ἑξήντα μέρες ὁ Λούθηρος δὲν ἀρنيόταν ἐκεῖνα ποὺ κήρυξε. Ὁ Λούθηρος πῆρε τὸ παπικὸ ἔγγραφο καὶ μπροστὰ σὲ πολὺν κόσμον τόριξε στή φωτιά. Τὴν ἄλλη χρονιά ἔκαμαν στὸ Βόρμς οἱ ἄρχοντες φεουδάρχες καὶ ἀνώτεροι κληρικοὶ ἓνα συνέδριον καὶ ἐκεῖ κάλεσαν τὸ Λούθηρον ν' ἀρνηθῇ τὴν διδασκαλίαν του. Μὰ ὁ Λούθηρος δὲν τὸ παραδεχόταν, παρὰ μόνο ἂν αὐτὰ ποὺ ἔλεγε ἦταν διαφορετικὰ ἀπ' ὅσα διδάσκει ἡ Ἀγία Γραφή. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ λίγα χρόνια ἔγινε καὶ νέον συνέδριον στὸ Σπάϊρ,

πὸν ἐπικύρωσε τὴν ἀπόφαση τοῦ πρώτου. Τότε οἱ Λουθηρανοὶ διεμαρτυρήθηκαν γιὰ τὰ μέτρα πὸν ἔπαιρναν ἐναντίο τοὺς γι' αὐτὸ ὠνομάστηκαν διαμαρτυρομένοι ἢ προτεστάντες (πὸν θὰ πῇ τὸ ἴδιο, λατινικά). Ἡ καταδίωξί τοὺς δὲν ἔπαψε ὅμως παρὰ ἐξακολούθησε γιὰ πολὺν καιρό. Καὶ μιὰ νύχτα μάλιστα, τὴ νύχτα τοῦ Ἀγίου Βαρθολομαίου στὰ 1672, ἄρχισε μιὰ ἄγρια σφαγὴ τῶν Διαμαρτυρομένων πὸν κράτησε ἓνα μῆνα καὶ σκοτώθηκαν τότε 40 χιλιάδες ἀπ' αὐτοὺς. Χρειάστηκε νὰ περάσουν κάμποσα χρόνια, νὰ γίνη ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασι καὶ νὰ σταματήσῃ τὸ κυνηγητὸ τῶν Διαμαρτυρομένων.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ χωριστὴ αὐτὴ Ἐκκλησία τοῦ Προτεσταντισμοῦ πὸν βγῆκε ἀπὸ τὴ μεταρρύθμιση τοῦ Λουθήρου, ἔγινε κι ἄλλη μία ἀπὸ τὸν Καλβίνο στὴν Ἑλβετία πὸν ὠνομάστηκε Καλβινισμός. Τὸν Καλβινισμὸ παραδέχτηκαν ἀργότερα καὶ στὴν Ἀγγλία, ὅπου ὅμως οἱ ἐπίσκοποι μείνανε, ἐνῶ οἱ Προτεστάντες καὶ οἱ Καλβινιστὲς δὲν ἔχουν ἐπισκόπους.

31. Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας.

Ὅταν οἱ Τοῦρκοι κυρίεψαν στὰ 1453 τὴν Κωνσταντινούπολη, ὁ Μωάμεθ πὸν τὴν κατέκτησε δὲ θέλησε νὰ πειράξῃ τὴ Θρησκεία. Διατή-

ρησε λοιπὸν τὸ Πατριαρχεῖο καὶ ἀνέβασε στὸν Πατριαρχικὸ θρόνον ἕναν πολὺ μορφωμένο ἄνδρα, τὸ Γεώργιο Σχολάριο. Κι ὅχι μόνον διέταξε νὰ γίνῃ μὲ τὴν ταχτικὴ πομπή ἢ χειροτονία του, παρὰ καὶ τοῦ ἔδωσε μεγάλες τιμὲς καθὼς καὶ ὠρισμένα προνόμια. Μὲ τὰ προνόμια αὐτὰ ὁ νέος Πατριάρχης εἶχε τὴν ἀνώτατη διοίκηση στὸν κλῆρο καὶ στὸ λαό, στὶς Ἐκκλησίες καὶ τὰ μοναστήρια. Ὅλες οἱ Ἐκκλησίες ἔμειναν στοὺς Χριστιανούς, μόνον πού δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ κτιστοῦν νέες. Πολλὲς φορές ὅμως οἱ Τοῦρκοι καταπατοῦσαν αὐτὰ τὰ προνόμια καὶ ἔτσι γρήγορα πολλοὶ ναοὶ μεταβλήθηκαν σὲ τζαμιά, καὶ πολλοὶ Χριστιανοὶ ἀναγκάστηκαν μὲ τὴ βία νὰ ἀσπαστοῦν τῇ Μωαμεθανικῇ Θρησκείᾳ. Μάλιστα ἦρθε ἐποχὴ πού οἱ Τοῦρκοι μάζευαν τὰ παιδιὰ τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ μικρά. τὰ τούρκευαν καὶ κατάρτιζαν μ' αὐτὰ τὰ ἀγριώτερα πολεμικὰ τάγματα, τὰ τάγματα τῶν γενιτσάρων. Τὸ Πατριαρχεῖο σ' ὅλα τὰ χρόνια τῆς φριχτῆς σκλαβιάς ἀγωνίστηκε νὰ προστατεῖ τούς Χριστιανούς. Ἔως σήμερα τὸ Πατριαρχεῖο, τῆς Πόλης, πού λέγεται καὶ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ἔχει μιὰ σύνοδο ἀπὸ δώδεκα μητροπολίτες, πού ἀλλάζουν κάθε χρόνον καὶ συζητοῦν τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα.

32. Τὰ μοναστήρια στὸν καιρὸ τῆς σκλαβιάς.

Οἱ Τοῦρκοι ἐκτὸς ἀπὸ ὅλα τ' ἄλλα μαρτύρια ποὺ παίδευαν τοὺς Χριστιανοὺς, ἔκλεισαν καὶ τὰ σχολεῖα τους. Θὰ κινδύνευε τότε τὸ ἔθνος. νὰ πέσῃ στὸ χειρότερο σκοτάδι τῆς ἀμορφωσιᾶς, ἂν δὲν ἦταν τὰ μοναστήρια. Εὐτυχῶς οἱ Τοῦρκοι σεβάστηκαν κάπως τὰ μοναστήρια· ἔτσι ἐκεῖ μέσα πῆγαιναν κρυφὰ τὰ Ἑλληνόπουλα καὶ μάθαιναν γράμματα ἀπὸ τοὺς μορφωμένους μοναχοὺς. Ἀπὸ κεῖ βγῆκαν οἱ διδάσκαλοι ποὺ ἀπὸ τὰ 1600 κι ὕστερα ἄρχισαν νὰ κτίζουν σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδας σχολές, ὅπου τὰ Ἑλληνόπουλα μάθαιναν τὴ Θρησκεία τους καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς μεγάλης τους πατρίδας.

Τὰ μοναστήρια λοιπὸν πάρα πολὺ βοήθησαν νὰ πάρῃ νέα ζωὴ τὸ ἔθνος καὶ νὰ κάμῃ τὴν ἐπανάστασιν ποὺ τοῦ ἔδωσε τὴν ἐλευθερίαν του πάλιν.

33. Ἡ Διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας μας στὸ Ἑλεύθερο Κράτος.

Ὅταν ἡ Ἑλλάδα ἐλευτερώθηκε μὲ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, μαζεύτηκαν οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐλεύθερης χώρας στὸ Ναύπλιο, τὴν τότε πρωτεύουσα, κι ἀποφάσισαν νὰ κηρύξουν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδας ἀνεξάρτητην διοικητικὰ ἀπὸ τὸ

Πατριαρχεῖο. Δηλαδή δὲ θὰ ἔπαυε νὰ εἶναι ἐνωμένη μ' αὐτὸ καθὼς καὶ μὲ κάθε ἄλλη Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἀλλὰ θὰ εἶχε χωριστὴ μόνον διοίκηση στὰ ἐσωτερικά της. Ἔτσι λοιπὸν ὠρίσκηκε μιὰ ἀνώτατη ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος. Στὶς συνεδριάσεις της λαβαίνει μέρος ἀκόμη κι ἓνας ἀντιπρόσωπος τῆς πολιτείας

Ὅπως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας, ἔγιναν κι ἄλλες Αὐτοκέφαλες, ὅπως λέγονται, Ἐκκλησίες κι αὐτὲς εἶναι τῆς Σερβίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Ρωσίας. Ἡ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία ὅμως ἔχει κηρυχθῇ ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο σχισματικὴ, γιὰτὶ θέλησε νὰ πάρη στὴ διοίκησή της τοὺς Ἕλληνες ἐπισκόπους τῆς Μακεδονίας, ὅταν ἀκόμη αὐτὴ ἦταν κάτω ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Τώρα λοιπὸν τὴ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία τὴ διοικεῖ ἓνας ἑξαρχος ποὺ μένει στὴν Κωνσταντινούπολη.

34. Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα.

Ἀπὸ τὰ πέντε πρῶτα Πατριαρχεῖα εἶδαμε πῶς χώρισε τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Ρώμης μὲ τὸ σχίσμα καὶ πῶς ὁ πατριάρχης του ὠνομάστηκε Πάπας. Ἐπειτα εἶδαμε πῶς τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινούπολης σώθηκε καὶ μετὰ τὴν κατάχρηση τῶν Μωαμεθανῶν καὶ πῆρε τὴν ὀνομασίαν Οἰκουμενικό. Ὅσο γιὰ τ' ἄλλα τρία, Πατριαρχεῖα τῆς Ἀλε-

ξάνδρειας, Ἀντιόχειας κι Ἱεροσολύμων μόνον τὸ τελευταῖο ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχῃ τὴν παλιά του κατάσταση. Περιλαμβάνει δηλ. τὶς Ἑκκλησίες τῆς Παλαιστίνης κι ὁ Πατριάρχης του ἔχει σύνοδο ἀπὸ ἐπισκόπους ἢ ἀρχιμαντρεῖτες. Τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Ἀλεξάντρειας, ἐνῶ στὴν ἀρχὴ ἦταν τὸ σπουδαιότερο ἀπ' ὅλα, ὕστερα σιγὰ-σιγὰ ξέπεσε, ἰδίως ἀφ' ὅτου οἱ Ἀραβες κυρίεψαν τὴν Αἴγυπτο κι ἔμειναν ἐκεῖ ὀκτακόσιο χρόνια.

Σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα οἱ Χριστιανοὶ αὐτῆς τῆς περιοχῆς ὑπόφεραν τέτοιους διωγμοὺς ποὺ δὲν κατώρθωσαν ν' ἀπομείνουν παρὰ καμιά πενηνταριά χιλιάδες σήμερα. Πλῆθος Χριστιανοὶ ἔγιναν μωαμεθανοί. Ὁ Πατριάρχης ἐκεῖ λέγεται καὶ Πάπας.

Τὰ ἴδια ἔπαθε καὶ τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Ἀντιόχειας, ὅπου πολλοὶ Χριστιανοὶ γίνηκαν Δυτικοὶ καὶ Διαμαρτυρόμενοι. Τὰ τρία αὐτὰ Πατριαρχεῖα δὲν παύουν ἐννοεῖται νὰ εἶναι ἐνωμένα καὶ νὰ συνεννοοῦνται μὲ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινούπολης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἱστορία τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας	Σελ.	3
1. Ἡ Πεντηκοστή	»	5
2. Ἡ πρώτη Ἐκκλησία καὶ οἱ πρῶτοι Χριστιανοί. Ὁ πρωτομάρτυρας Στέφανος καὶ ὁ Φίλιππος	»	8
3. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος	»	11
4. Ὁ Παῦλος στὴ Μακεδονία	»	15
5. Ὁ Παῦλος στὴν Ἀθήνα	»	18
6. Ὁ Παῦλος στὴν Κόρινθο	»	20
7. Ὁ θάνατος τοῦ Παύλου	»	22
8. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος	»	25
9. Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας	»	27
18. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς	»	28
11. Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι	»	29
12. Διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας	»	33
13. Ἀποστολικὲς Ἐκκλησίαις	»	34
14. Διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν	»	35
15. Ἅγιος Γεώργιος	»	38
16. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος	»	39
17. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος προστατεύει τὸ Χριστιανισμὸν	»	41
18. Ὁ Ἅρριος. Ἡ πρώτη Οἰκουμένη Σύνοδος	»	45
19. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος	»	47
20. Ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης	»	48
21. Ὁ Μέγας Βασίλειος	»	49
22. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς	»	52
23. Ὁ Θεοδόσιος καταδιώκει τοὺς Ἑθνικοὺς	»	54
24. Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος	»	55
25. Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ἡ οἰκοδόμησις τῆς Ἀγ. Σοφίας	»	58
26. Ὁ αὐτοκράτορας Ἡράκλειος καὶ ὁ ἀκάθιστος ὕμνος	»	61
27. Οἱ μοναχοὶ καὶ οἱ ἀσκητές. Ὁ Μέγας Ἀντώνιος	»	63
28. Οἱ εἰκονομάχοι καὶ ἡ ἀναστύλῃσις τῶν εἰκόνων	»	65
29. Ὁ Πατριάρχης Φώτιος. Τὸ σχίσμα	»	68
30. Θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις στὴ Δύση. Ὁ Λούθηρος	»	72
31. Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας	»	75
32. Τὰ μοναστήρια στὸν καιρὸ τῆς σκλαβίας	»	77
33. Ἡ Διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας μας στὸ Ἐλεῦθερον Κράτος	»	77
34. Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα	»	78



0020561241

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

